

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy óra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
Első sor per sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási per sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, december 18

Mai számunk főbb közleményei:

- Az indennit a parlament előtt.
- Khuen és Lukács a királynál.
- Az osztrák képviselőház botránya.
- Justh és Andrássy lovagias ügye.
- Szentkereszthy báró rendelete az aradi törvény-
székhez.
- A flumel bankrablás tárgyalása.
- A Kötösey-zsur.
- Az „Aradi Első Takarékpénztár” tökeemelése.
- A szabadkal botrányör títkaiból.
- Lipót király halála.
- Egy parádés kocsis Ferenc Ferdinándról.

Tisza István nyilatkozata.

Arad, december 17.

Lukács László és Khuen-Héderváry egyelőre Bécsben maradtak. Annak az informatív színezetnek, a melylyel ezt a két audienciát előzően kengették, erősen ellentmond ez a váratlan fordulat. Mert az informálásra, ha még olyan kimerítő is az, elég egy kihallgatás is egy politikus részére. Khuen is, Lukács is azonban a felség óhajára egyelőre Bécsben maradnak. Rendes körülmények között azt lehet ebből érteni, hogy a királynak terve van velük. Hogy azután ők kötélnék fognak-e állani, az más kérdés.

Erték nélkül való munka lenne ennek találgatása. Az események között azonban, amelyek a két kihallgatáshoz kapcsolódnak, figyelmet kelt Tisza István grófnak egy kijelentése, amelyet mintha utra valóul szánt volna a Bécsbe, nehéz utra kelő Lukács Lászlónak. A volt miniszterelnök ka-

binetje miniszterének, a volt szabad-
elvű párt vezére a párt egykori poli-
tikusának, aki a szabadelvű párt el-
temetése óta ugyanoly következetes-
séggel maradt meg a visszavonult-
ságban, mint maga a vezér.

Azt mondta Tisza István: ha Lu-
kács László többség nélkül, alkot-
mányellenesen vállal kormányzást, ő
maga az *első* között foglalna állást
vele szemben. Úgy tetszik, ez a kije-
lentés nem Lukács Lászlónak szólt s
nem az ő elrettentésére való volt.
Lukács László bizonyára elvégezte
magában, hogy megfér-e a politikai
lelkiismeretével a király kivánságá-
nak teljesítése; vállalkozhatik-e oly
feladatra, amelyet semmi nem jutal-
maz, még a siker elégtétele se, legfő-
lebb a legfelsőbb megelégedés formái
és rendjelszalagjai. Tisza Istvánnak
erélyes mondása a jelennek szólt, de
a multba világított belé. Azokkal a
vádakkal szemben fogott fegyvert,
amelyek szerint a szabadelvűpárt min-
den áron és minden módozatok mel-
lett vállalkozott a kormányzásra. A sza-
badelvűpárt, amíg élt, nem is adott pél-
dát, se precedenst az alkotmányelle-
nes kormányzásra. A szabadelvű párt
ma nincs többé. De az a férfi, a ki-
ben legjobban élt a szabadelvűpárt
lelke, a kinek nyilatkozatai valaha
egyét jelentettek a párt beszédével, s
a ki legilletékesebb arra, hogy a sza-
badelvű párt programját, szellemét,
irányító elveit, hagyományait és irat-
lan törvényeit kifejezésre juttassa, ma-
gyarázza: az elítélte azt a vállalko-

zást, a mely alkotmányos többség
nélkül próbálna kormányozni. El-
ítélte, s e kemény ítéletében nem tar-
tóztatta, hogy a ki esetleg, a halvány
valószínűség és bizonytalan látszat
szerint ezt az ítéletet magára ve-
heti, szintén az egykori szabadelvű
párt tagja volt. A személyekhez so-
hase mérte a politikáját Tisza István;
nem tartotta vissza az ellenszenv, ha
valakivel a meggyőződés egy utra
hozta, s nem feszélyezte a barátság,
ha a meggyőződés miatt valakivel
harcba kellett fogni. A nyilatkozatá-
ban nem is az volt a fontos, hogy
történetesen Lukács Lászlóra vonat-
kozott. De ép azért, mert Lukács
László a szabadelvű párt tagja volt a
tagja, minden eshetőséggel szemben
le kellett szögezni, hogy Lukács
László vállalkozása, ha megtörténik,
nem jelent egyet a volt szabadelvű
párt fölfogásával, szellemével, sőt ezek-
kel homlokegyenest ellentétben áll, s
ha valaki azok ellen cselekszik, ép
ugy elszakadt a szabadelvű párt ha-
gyományaitól, programjától, mintha
még a párt életében hagyta volna
cserben a zászlót.

Még nem tudni, mire marasztot-
ták Lukács Lászlót és Khuent Bécsben;
nem tudni, mire szánják magukat
holnap, s ha valamit a vállukra vesz-
nek, honnét akarnak ahhoz társakat
toborozni, gárdát szervezni. De a köz-
véleményt, a mely ezen tervüket fo-
gadná, teljessé tette Tisza István gróf
kijelentése. Több volt az egyszerű
ítéletnél; szinte annak a valószínű-

A halott belga király.

*

Valamikor a népek dolga mulattatta a ki-
rályokat, ma a királyok dolga mulattatja a né-
peket. A sajtó jóformán napról-napra jelenti
azokat a drámákat, boházatokot és tragédiá-
kat, amelyek a „felkentek” megkülönböztetett
levegőjéből tanulságokkal árasztják el a vi-
lágot.

Ma Lipót király van a soron, a belgák
nagy koncepcióju, művészi érzékű, gálans, pom-
pás üzletembernek és lelketlen családfőnek
bizonyult immár halott király. Valamikor leg-
daliásabb, legszebb uralkodó az egész világon,
aki alig pár évtized alatt világhírnévé teremt-
te Belgiumnak, aki jelentékenyen kitolta or-
szágának határait, aki elsőrendű szervezőképes-
séggel fényes alapot adott hazája és a maga
vagyónának. Ha megmarad azon az uton,
amelyen elindult, ma guny, szánalom, sőt gyű-
lölet és megvetés helyett: tisztelet és hála,
hódolat és megbecsülés örködne ravatala
mellett.

Végzete volt, hogy a gyönyörűen fejlődött
pompás buzakalász üszkösödésbe essen. Hogy
a mi nagyot, szépet, milliókat üdvözíthető jót
magával hozott, jelleme egyéb gyöngeségeibe
beleveessen. Végzete volt, hogy a maga ottho-
na, családja, országa mellett megtalálja Páris

és megszédüljön annak mérges mámorától. Az első
könnyelmű perc feloldott benne minden léhaságot,
háttérbe szorított minden nemesebb indulatot.
Nem maradt meg benne egyéb a mérhetetlen
kapzsiságnál, hogy minden szeszélyének, min-
den lobogásának megadassa az arát. Egy ne-
gyedszázadon át Lipót millióin élőkódott Pá-
ris félvilága. Meghurocolták a koronáját kicsiny
és nagy, neves és sárban fetrengő, évekig szí-
polyozó és a pillanat mámorában az ismer-
retlenségéből fölkapott kurtizánjai annak a vi-
lágnak, a melyben egy királynak nem lehet
helye. Soha sem őrizte valami nagyon az in-
kognitóját. Aki valamennyire leplezte, az maga
Páris volt, mintegy engesztelésül annak, hogy
asszonyai annyira kipellengérezik. Odajutott,
hogy nem is ment már kitüntetésszámba, ha
Lipót király kendője ért egy fehér vállat. Job-
bára zsákmánya lett olyan elemeknek, akiket
az utóáról egy királyi palást nimbusza emelhe-
tett csak föl a tizedrangú színpadok és első-
rangú szeparék világáig.

Hogy Lipót király sülyedését megértsük,
ismernünk kell Páris specialisan önálló fölfoga-
sát, csontja velejéig korhadt erkölcsét. A nő
piedesztálon áll ott, az igaz, de ez a piedesztál
sárból van összeütve: az érzékek sarából. Ez a
piedesztál természetesen minden rétegből szár-
mazónak nyújt helyet, csak értsen a hódítás
művészetéhez. Ehhez legkisebb jogom a szépség,

legnagyobb a jó szabó, ügyes komorna, leleményes
divatárus. A többi hiányt pótolja a kozmetika,
a mit nemcsak hogy megenged, de egyenesen
megkövetel a párisi izlés. Kifestett ajak és
krayonnal kezelt szem nélkül nem is nagyvi-
lági nő az az asszony, a ki Párisban a termé-
szet szépségeire akar támaszkodni.

Ebbe a légkörbe süppedt Lipót király. A
toalett asztalok nehéz illatu tégelei, a drága
pongyolák, az arannyal felmért papucsok kö-
zött természetes, hogy kiszáradt a fantáziája.
Nem egy boldogításra és erősítésre rábizott
államot látott azontul Belgiumban, hanem egy
neki kiszolgáltattott szőlőtökét, amelyről a vég-
telenségig szedhet dus fürtöket. Amelyet a le-
hetetlenségig való termelésig fokozhat agyve-
leje leleményes csavaraival és amelynek még a
gyökereiből, a karójából, a rászállott porból is
aranyokat sajtolhat ki: illatos kenőcsök, fodros
ajak, tornyos frizurák viselőinek.

S a szőlőtöke termelt a megszakadásig.
Szegény fekete rabszolgák meleg vérével üdítő
fürdőkké varázsolta át egy megtévedt király be-
teges idegrendszerét. Tömte érzékeinek betelhe-
tetlen melokját könnyen és népeinek nyugál-
mán szerzett milliókkal, hogy elkábítsa tuha-
vitett agyát és talán üres, kiszikkadt, elseny-
vedt szívét is.

Fiatalos könnyelműséggel, hideg és jó-
zan tanácsadó nélkül került a trónra: ez

ségét hozta közel, hogy Tisza István gróf első politikai cselekvése, a mely visszavonultságát megtöri, az lesz, hogy tilalomfát szegez az alkotmányellenes kormányzás ellen, akárki hozza is azt.

Az indemniti a parlament előtt.

A képviselőház ülése.

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, december 17.

Hosszu szünet után ma tartotta első ülését a magyar képviselőház. A parlament mai ülése nem volt olyan sima lefolyású, amint remélték. A kormány beterjesztette az indemniti javaslatot, amelyhez többek között *Justh Gyula* is felszólalt és kétségbe vonta a kormány alkotmányos voltát. Ez ellen *Wekerle* tiltakozott. A parlament ülése alatt *Andrássy* és *Justh* között éles szóváltás történt, amelynek lovagias folytatása lett. (Erről külön cikkben írunk.)

A képviselőház mai üléséről itt következnek tudósításunk:

Gál Sándor elnök 11 órakor nyitja meg az ülést. Felolvassák a múlt ülés jegyzőkönyvét. A kormány tagjai a képviselők padsoraiban foglalnak helyet.

(Kisebb ügyek.)

Elnök kegyeletes szavakban emlékezik meg *Damjanich Jánosné* haláláról és jelenti, hogy ravatáira koszorút helyezett el a Ház nevében. Jelenti, hogy *Tüdős János* és *Embey Árpád* képviselők mandátumai végleg igazoltattak.

Bejelenti, hogy az eddig viselt bizottsági tagságairól az elnök lemond, minthogy az eddigi szokás szerint a Ház elnök bizottsági tagsági tisztelet nem viselhet. (Helyeslés.) Bemutatja *Csanádrémege* feliratát az önálló bank érdekében. (Oriási éljenzés és taps a *Justh*-párton.)

Raisz Aladár jegyző a kérvények sorjegy-zékét olvassa fel.

Csizmazia Endre jegyző felolvassa a válasz nélkül hagyott interpellációk sorjegy-zékét.

Wekerle Sándor miniszterelnök beterjeszti az állami számszék jelentését az 1908. évi zárszámadról, az 1909. évi elő nem irányzott költségekről és az 1908. évi közállapotokról szóló statisztikai adatokat.

lett a veszte. Nem volt ideje kiforni magát, hiszen tizennyolc éves korában már megházasította az államérdék és szigorú, ridegszívű apja mellett csak feltétlen alkalmazkodásról lehetett szó. Míg trónörökösnek nem lehetett több, az alatt fejlődött ki benne, szelíd, igénytelen, alkalmazkodó és meglelelkü felesége oldalán, a nagy ujtó, a népboldogító uralkodó ezerféle lelkes terve. Jobb vezető nem kellett ehhez, mint az országalapító I. Lipót, a kiért rajongott Belgium. Mikor azután, alig harminc évvel daliás, izmos, munkakedvtől rasketó vállain, lépett a trónra, egyszerre egyedül találta magát egy óriási felelősséggel, megkezdett nagy tervekkel, világraszóló ujtásokkal szemben. Ha akkor egy erőskezű hitvessel egyesítheti tehetségének nagy energiáját, — olyannal, a miyenek például a leányai, — nagyot fordul egész családjának a sorsa. Ez azonban hiányzott. A királynét teljesen elfoglalták a gyermekszobák és nem győrtörték nagy ambíciók. Ismerte férje kiváló képességeit és úgy gondolta, hogy egy gyöngé asszony csak lebuhatja azt, akit olyan nagy dolgokra prodesztináltak az istenek. Pedig a legnagyobb, a legkiválóbb, a legelfoglaltabb férfinak is szüksége van arra, hogy künn, a küzdőter veréjétékét megértő, kitartó, gyöngéd asszonyi kéz törölje le és hogy ugyanez a kéz egy-egy lelkesítő és bátorító kászorítással állja útját minden csüggedő visszaesésnek.

Henriette királyné nem volt eléggé hitves,

(Az indemniti benyújtása.)

Wekerle miniszterelnök: Röviden vázolja a kormány helyzetét és kijelenti, hogy tisztán a törvény betűjéhez való ragaszkodásból a felhatalmazási törvényjavaslatot benyújtja.

— Kötelességünknek tartjuk, hogy felhatalmazási törvényt terjesszünk a Ház elé, kérem a Házat, hogy annak letárgyalása elé akadályozat ne gördítsen. (Oriási zaj.)

Justh Gyula szólásra áll fel.

Elnök: A miniszterelnök benyújtott egy javaslatot, ami fölött a Ház még nem döntött.

Batthyány Tivadar: Ki az az ur, aki beterjesztette? (Oriási zaj.)

Justh Gyula: Kéri, hogy az indemniti javaslatot a Ház ne utasítsa a pénzügyi bizottság elé, mert ez a kormány nem tekinthető alkotmányosnak. (Oriási zaj.) ez a kormány felelősségre nem vonható. Tehát ügyvivő kormány nem lehet olyat megadni, amire egy alkotmányos kormány feltehetően szüksége van. Nincs arra sehol példa, hogy egy 8 hónapig ügyvivősködő kormány indemnitást mert volna kérni a Háztól. Hivatkozik a miniszterelnök több beszédére, melyben maga is elismerte, hogy a kormány nem áll alkotmányos alapon. Kijelentette a miniszterelnök, hogy a kormány már nem képes a Ház irányítani. Szerinte ez a helyzet most is fenn áll, tehát a kormány nincs jogosítva felelősség nélkül az indemnitást képviselni.

Szmeccsányi György gunyosan kacag.

— Rendre, rendre! — kiáltanak a *Justh*-pártból.

(Törvényes-e a kormány?)

Justh Gyula: Befejezésképp kijelenti, nem járul hozzá ahhoz, hogy az indemniti javaslatot a pénzügyi bizottsághoz utasítsák.

Wekerle Sándor: Kijelenti, hogy nem akarja vitatni, hogy felelősség melletti kormány áll-e az ügyek élén, vagy sem. Azonban az alkotmányellenesség ellen határozottan tiltakozik, mert ez a kormány mindaddig alkotmányos, amíg a törvény alapján áll. Az ősszel beadott lemondás még nincs elfogadva, így újabb megbízásra nincs szüksége a kormánynak. Minden újságolvasó ember tudja, hogy a kormány mindent elkövetett...

Felkiáltások: ... hogy maradjon.

Wekerle: ... hogy elhagyhassa helyét. Mint-hogy ezt meg nem tehette, a közjog rendelkezéseitől nem tekinthetünk el. Ne hozzanak be hamis tételeket a közéletbe. Az indemnítésre a jogfolytonosság szempontjából van szükség. Kéri a javaslat alkotmányos elintézését.

Gaal Gaszton: Nem fogadhatja el a miniszterelnök nyilatkozatait; ha ezeket *Tisza István* gróf mondta volna el, akkor egyetlen szavát sem hallgatták volna meg a Házban. Hozzájárul *Justh* javaslatához.

tulságosan is jó anya maradt. Egész lényé fölolvadt a tűzhely melegében és nem vette észre, hogy élete virágjában nagyon is magára hagyta a forróvérű, minden komoly befolyástól független királyt.

II. Lipót annál jobban észrevette. Azután megpróbált élni vele. Azután megpróbált visszaélni vele. Végül — utána dobta a boldogságát, a kötelességeit, a lelkiismeretét s a tulvilági üdvösségét is. A mint nőtt benne a mámor, úgy apadt a jószág. És a mint egyenkint oldotta le lelke láncairól a köteles méltóság, a hagyományok tisztelete, az állam érdeke, a család becsülete, a férj, az apa szeretetének hű házörzöt, — azonmód szabadította föl ezer és ezer rómét az őrizetlen emberi lelkek vad éjszakáinak. Durva lett, pénzvár, érzéketlen és könyörtelen. Nem ismert hatalmat megromlott vére kiáltásán kívüli és eltiporta azokat mégis, akik örökölni merték az ő bűnös gyöngeségeit. Atgázott mindenben, a mi nek szentnek kellene maradni a legutolsó csavargó előtt is, hogy a vele megért, megalázott, kigunyolt ország és család tétovgató sebeiben hadd turkálhasson az egész világ mosdatlao, kiméletlen, brutálisan kíváncsi ökle.

Ma, mikor behavazott fejjel, övéivel és népével meghasonlottan, holtan fekszik, a megkönnyebbülés sóhaja fut át az emberi égen. Egy boldogtalan király fölött esendült meg a nagy leszámolás halálharangja, aki körülbelül negyven évi (mert hiszen a kezdet ellen nem

Hentz Károly a házszabályok címén azt magyarázza, hogy az indemniti javaslatról nem lehet megtagadni a pénzügyi bizottsághoz való utasítást.

Eber Antal: Kijelenti, hogy *Justh Gyula* indítványához csatlakozik. Hosszasan polemizál a miniszterelnökkel.

Szünet után:

Apponyi Albert gróf rreflektál *Eber Antal* felszólalásának azon részére, melyben az érmeszerződésre nézve az ő beszédét idézte. *Apponyi* gróf kijelenti, még van arra idő, hogy a kormány megtehesse az intézkedéseket a szerződés felmondása tekintetében. Az érmeszerződés különben nincs összefüggésben az önálló bankkal. A zárószámadásoknak akadályozás miatt későn való beterjesztése nem azt jelenti, hogy a kormány ki akar térni alkotmányjogi felelőssége alól, mert ez a felelősség a lemondás után is fennáll.

Eber Antal félreértett szavait igazítja helyre.

Elnök: Miután a miniszterelnök megfelekezett indítványozni, hogy az előterjesztett felhatalmazási javaslatot a Ház osztályok mellőzésével a pénzügyi bizottság elé utasítsa, ezt az indítványt ezennel megteszi.

Batthyány Tivadar gróf a házszabályokhoz szólva sérelmesnek tartja, hogy a kormány hónapok óta megakasztja a parlament tárgyalásait.

Gál Sándor elnök helyét *Návay Lajos* al-elnök foglalja el. (Felkiáltások a *Justh*-párton: Megszökik az elnök.)

Návay Lajos elnök figyelmezteti a szónokot, hogy a házszabályokhoz kért szót, ne térjen el a tárgytól. (Nagy zaj a függetlenségi párton.)

Batthyány Tivadar gróf kijelenti, hogy csatlakozik *Justh Gyula* felszólalásához.

Wekerle Sándor miniszterelnök kéri a Házat, utasítsa a javaslatot a pénzügyi bizottság elé.

Pilis István felszólalása után *Nagy György* sürgős interpellációt terjeszt elő, hogy a kormány miért maradt helyén, miért nem távozik el.

A holnapi napirend megállapítása után az elnök két órakor berekesztette az ülést.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Turista-Egyesület olaszországi útja. Ir-tunk már arról a nagyarányúnak ígérkező társas utazásról, melyet az Aradi Turista Egyesület Olaszországba és Sziciliába tervez. Az utazásról, mely 1910. augusztus 7-től 26 ig fog tartani, az egyesület igazgatósága most ügyes tájékoztatót adott ki füzet alakjában. A füzet részletesen elmondja az ut programját, irányát és egyéb tudnivalókat.

tehető kifogás) számalmas tévelygés után szem-bekerült a fekete üreggel. És irtózáttal érezte, — mert hiszen éreznie kellett, hogy bírja elé semmi mentséggel sem léphet. Egy parányát sem viheti magával annak az alibinek, amit itt e földön ő, a független nagyur, mindig irgalmatlan lábba taposott. S ha saját itéletének kimerésével szemben azt kérdezné tőle a bírő, hogy mennyi kegyelmet tudott ő gyakorolni itt e földön, e számalmas király nem tudna fölmutatni mást feldult otthonánál. Nem tudna egyebet mutatni a világ legszebb, legmelegebb, legmeghittebb parkjának mélyén egy csalátlas, gyönyörű palotánál, amelyben az apai szeszély kényszerlemondásában hervadt el egy szegény királyleány, — és egy földönfutó királyi nőnél, akit az ő szerencsétlen vérenek végzetes öröksége tett hontalanná.

Koporsójánál nagyon vissza kell nyulni a multba, hogy ezernyi botlás és botrány-pocso-lyája mögött ráakadhasson a kegyelet a régi *Lipót* érdemeire. A világ, mely hidegen méri fel a jót a rosszal, alig várja, hogy megtalálja a jövőben igazságszolgáltatásában azok kárpótlását, a kik annyit szenvedtek egy megtévedt ember miatt. A világ türelmetlenül várja *Klementina* hercegnő házasságát régi szerelmével (*Bonaparte* herceg) és *Lujza* hercegnő asszony megpihenését zaklatói, az ellene zudított lelketlen üldözők, az apja kopói elől.

Szentkereszthy báró rendelete az aradi törvényszékhez.

A pedans táblaelnök.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

Szentkereszthy Zsigmond báró, a nagyvárad királyi ítélőtábla elnöke rendkívül pedans ember, aki nagy súlyt helyez arra, hogy a bírósági alkalmazottak: bírák, jegyzők, irnokok, a szöveg megbízhatósága szempontjából szép tisztán és olvashatóan irjanak. A múlt évben már rendeletet adott ki e tárgyban, most pedig újabb rendeletet küldött Fábrián Lajos dr. kir. törvényszéki elnökhöz. Az érdekes rendelet szövege a következő:

A vezetésem alatt álló kir. ítélőtábla bírái részéről gyakran merül fel panasz, hogy az alsóbb bírósági érdemleges határozatok eredeti fogalmazványai, a tárgyalási és a tanúkihallgatási jegyzőkönyvek az írás rosszassága miatt igen sokszor nagy nehézséggel, néha pedig egyáltalán nem olvashatók el s ezen körülmények az ügyek nyilvános tárgyalásánál a feleknél is visszatétést szülnék s az ügyek elintézését nagyon megnehezítik s a szöveg megbízhatóságát is, ami bírói határozatoknál olyan fontos, kétséssé teszik. Vannak úgy a bírói kar, mint a kezelő személyzet tagjai között, akik az írásuk olvashatóságára semmi figyelmet nem fordítanak.

Ezen hanyag eljárás a felsőbb bíróságok működését rendkívül megnehezíti s az egyes bírák látási képességét nagy mértékben megromlítja. Ezekre a körülményekre már az 1908. évi április hó 7 én 1908. El. 12—1—5. szám alatt kibocsátott rendeletemben rámutattam, azonban megfelelő eredményt mindeddig nem tapasztaltam. Ennek a türelmetlen állapotnak a megszüntetése végett teszem a következő intézkedéseket:

1. Felkérem Nagyságodat, hogy jövőben a bírósághoz dijnoknak lehetőleg csak oly egyént vegyen fel, akinek az írása folyékony, szép tiszta és jól olvasható és ha netalán ilyen egyént mindenkor kapni nem lehetne, a gyengébb írással bíró dijnok írásának megjavulásáig nem véglegesítendő.

2. A bíróságokhoz már előbb felvett rossz írásu dijnokok, írásuknak meghatározott időn belüli megjavítására felhivandók, ama figyelmeztetéssel, hogy ennek elmulasztása előmenetelüknek hátrányára lesz, s kérem is Nagyságodat, hogy a minősítés kitöltésénél a rossz írást felemlíteni sziveskedjék, mert a pályázat írásából a rendes írásra alaposan következtetni nem lehet.

3. Az összes dijnokokat figyelmeztetni kérem arra is, hogy írásukat ellenőrzöm, mert a kezelői teendők helyes ellátásának egyik lényeges kelléke a szép olvasható írás s tiszta munka és ha feltűnően rossz, vagy olvashatlan írást észlelek, azt mint hanyagságot felügyeleti eljárás tárgyává fogom tenni.

4. A bírósági jegyzők és joggyakornokok szintén figyelmeztetendők, hogy írásukra gondot fordítsanak, tiszta, olvasható írás elsajátítására törekedjenek. De figyelmeztetendők egyénekenként a rossz írással bíró bírák is, hogy határozataik fogalmazványának a megírásánál, valamint a jegyzőkönyvek írásánál is tisztán, olvashatóan irjanak, amit tőlük a felsőbb bíróságok iránt érzett tiszteletből is elvárok és hogy a nehezen olvasható rossz írást a sikeres működés akadályának tekintem.

Felkérem Nagyságodat, hogy rendelkezéseim foganatosítása végett a szükséges intézkedéseket megtenni s a felügyeleti vizsgálatok foganatosítása alkalmával azok betartását ellenőrizni és a szükséges információkat a polgári és büntető felelősségi bíróságok elnökeitől is beszerezni sziveskedjék, akik az olvashatlan, vagy nagyon rossz írással működő bírákat, jegyzőket és kezelőket Nagyságodnak eseten-

kint bejelenteni fogják. Nagyváradon, 1909. évi december hó 12 napján Szentkereszthy Zsigmond báró kir. ítélőtáblai bíró.

A fiumei bankrablás tárgyalása.

Ítélet — holnap.

Távirati tudósítás.

Arad, december 17.

Mint Fiuméből táviratozzák, ott ma kezdődött a tárgyalás a fiumei bankrablók ügyében. Az ügyészség vádat emelt Svirski Sámuel, alias Orloff Fridvenko Péter mechanikus, 19 éves rosztovi illetőségű, orosz alattvaló ellen, aki augusztus hó 15-étől vizsgálati fogságban van. Vádat emelt továbbá Kisinevski Salamon 21 éves odesszai illetőségű elektrotechnikus, orosz alattvaló ellen, aki augusztus 11-ike óta van vizsgálati fogságban. Gyanusak a vádlottak, hogy augusztus 11-én délelőtt 10 óra körül egy ismeretlen harmadik kíséretében behatoltak a Banca Popolare Fiumana helyiségébe, hogy erőszakkal és fenyegetésekkel pénzt raboljanak. Svirski, társaival megegyezve, Milos József igazgató-pénztárost szabad elhatározásából, előre megfontolva, főbelötte úgy, hogy az igazgató meghalt; társai pedig revolvereikkel megfélemlítették a bank helyiségeiben lévő Cremenich György és Kosleuzer Faustino bankszolgákat, a tisztviselőket és ügyfeleket.

Svirski a bank pénztárából 15.000 koronát, Kisinevski pedig a Magyar Általános Hitelbank szolgájának börténkájából 4000 koronát rabolt.

Krivicki Ábrahám 24 éves villischi illetőségű mechanikus orosz alattvalót, ki augusztus 12-étől kezdve van vizsgálati fogságban, vádolja, hogy szabad akaratából elősegítette és megkönnyítette társainak büncselekményeit azért, hogy a tervezett és végrehajtott cselekedet hasznában részesüljön.

Kisinevski Salamont ezenkívül azzal is vádolják, hogy a tett elkövetése után menekülése közben szabad elhatározásából, de előre meg nem fontolt szándékkal meg akarta ölni az ellene irányzott több revolverlövessel az őt üldöző Rattovich János rendőrt.

Az ügyészség tehát vádolja Svirski Sámuel és Kisinevski Salamont a büntetőtörvénykönyv 278. és 344. §-aiba ütköző gyilkosság és rablás büntetével, továbbá a 70. §-ba ütköző büntetésel és Krivicki Ábrahámot a 69. §-ba ütköző büntetésel. Végül vádolja Kisinevski Salamont emberölés kísérletének büntetével.

Kisinevskinél elfogatása alkalmával megtalálták a Hitelbank Cremenich nevű szolgájától elrabolt 4000 koronát.

A mai tárgyaláson, amely iránt óriási érdeklődés nyilvánult, Orloff és Kisinevski teljes beismerésben voltak, míg Krivicki tagadta, hogy bűnös volna.

Kihallgatták ezután a bank egész személyzetét, Vió dr. polgármestert, Rattovich rendőrt és másokat. A bizonyítási eljárás befejezése után a vád és védőbeszéd előterjesztését holnapra halasztották. Ítélet holnap lesz.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A bajai milliós sorsjegycsalás. Budapestről táviratozzák: A kir. Kuria ma hirdette ki ítéletét a bajai milliós sorsjegycsalás ügyében. A Kuria elutasította a szegedi tábla ítélete ellen bejelentett semmisségi panaszt és helyben hagyta az ítéletet, amelylyel tudvalegőleg Wagner Sándor főkönyvelőre harmadfélvi fegyházat szabtak ki okirathamisítás miatt.

Justh és Andrassy

lovagias ügye.

Incidens a Ház folyosóján.

Távirati tudósítás.

Arad, december 17.

Andrassy Gyula gróf belügyminiszter és Justh Gyula között ma lovagias affér támadt. Az afferre a képviselőház ülése alatt történt éles szóváltás szolgáltatott alkalmat, amelynek lefolyását itt közöljük:

Más helyen megírjuk, hogy a képviselőház mai ülésében Justh Gyula, a függetlenségi párt elnöke, amidőn Wekerle Sándor miniszterelnök betérjett az indennitásról szóló javaslatot, szólásra emelkedett, a javaslat ellen beszélt és többek között azt is mondotta, hogy a jelenlegi kormánynak nincs is joga indennitást kérni, mert nem áll törvényes alapon.

Justh beszéde után valamelyik képviselő azt vitte neki hírül, hogy Andrassy Gyula gróf kicsinylőleg nyilatkozott felszólalásáról. Justh erre indulatba jött és odasielt a belügyminiszterhez a Ház folyosóján:

— Igaz, hogy azt mondtad beszédemről, hogy az gyerekesség? — kérdezte.

— Azt nem mondtam, — válaszolt Andrassy gróf, — de nagyon különösnek tartom azt a felfogást, hogy a kormány nem törvényes, nem alkotmányos és nem parlamentáris. A kormány távozni akar helyéről és nem tehet arról, ha felmentését nem tudja megkapni.

— En pedig most se hiszem, — folytatta Justh mosolyogva — hogy ti komolyan menni akartok.

— Már pedig — válaszolt Andrassy ingerülten, abban, hogy a kormány távozni akar, nem tehet kételkedni és ha en ezt mondom, megkövetelem, hogy szavaimnak hitelt adj. Nem szoktam hazudni.

— En pedig — szolt Justh — nem hiszem, hogy a kormány komolyan távozni akar. Engedd meg, hogy ebben kételkedjem.

— Aki így beszél, — válaszolt haragosan Andrassy, — az csakugyan hazudik.

Justh Gyula, Batthyány József gróf és Gotthardt Janos képviselők után még az ülés foyama alatt provokáltta Andrassy Gyula grófot, aki Esterhazy Moric grófot és Hadik Jánost nevezte meg megozottaival.

A segédek az ügy elintézése végett a képviselőház egy külön termébe mentek tárgyalni.

A segédek a tárgyalás folyamán megállapították, hogy lovagias eljárásnak nincs helye, mivel komoly sértés nem történt. Az affér ezzel elintézését nyert.

TANÜGY.

(—) Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Szentgyörgyi Józsefet, a zsigmondházi községi iskola jeles tanítóját érdemeinek elismeréséül az aradi áll. tanítóképző intézet gyakorló iskolájához nevezte ki a X. fizetési osztályba tanítóvá. Ezzel a kinevezéssel egy hónapok óta huzódó ügy nyert igen kedvező megoldást, úgy a tanítónövendékek érdekében, akik Szentgyörgyiben kiváló példaadó mestert nyernek, mint a gyakorló iskola kicsiny tanítványai szempontjából, akiket nemes lelkű tanítóművész keze fog az alapvető elemi ismeretek elsajátításában vezetni. A kinevezést a tanítóképzőben nagy örömmel és megelégedéssel fogadták.

Lipót király halála.

Meghalt a kőszivü király. A kőszivü ember szive már egy végképpen elromlott gép, amelyet csüggedt gépészei hiába reperálgattak. Furcsa sziv is volt a lump-király szive. Egy király hordta a mellében, de talán egy koldusnak is kevés lett volna, a kinek pedig vajmi ritkán van szüksége a szivére, mert ki kér, vagy ki vár valamit egy koldustól? Egy királynak azonban sok szivre, nagy szivre, gazdag szivre van szüksége, mert a király szivéhez sokan fordulnak, a király szivétől rengeteg sokan tömérdek sokat kérnek. A király szivének olyan nagynak, olyan fényesnek és olyan forrónak kell lennie, mint a nap, hogy egy egész országot megvilágíthasson, milliónyi lelket átmelegíthessen, milliónyi szem könnyét főlzáráthassa. Ilyennek kell lennie a király szivének, különben sötétség és hidegség borul köréje, köny és átok között él, közömbösségben hal meg, holta után meg a feledés a legjobb protektora.

A kőszivü embernek, Belgaország kimult királyának nem adott ilyen szivet teremtő végzete. Kicsike szivet kapott, azt is hideg kőből. Egy szivet, a mely semmi más nem tudott lenni, csak kemény. A melybe nem fért, nem jutott, nem tudott megélni, de megszületni sem semmi más szeretet, mint sajátmagának határtalan, féktelen, gonosz szeretete. Olyan önzés, a melyet fejedelminek lehet mondani a maga óriási méretében, sőt cenzarinak zabolátlanságában. Ennek rabja, sőt rabszolgája volt ez az öreg ember, a ki sorsa szerint király lett volna, férj lett volna, apa lett volna, de e csuf rabságában se király, se férj, se apa lenni nem tudott, minden méltóságát elfelejtette, megtagadta, még az öregségét is, a melynek tisztas diszét szintén megcsufolta, hófehér szakállát tivornyák és gunyolódások zászalajává tette.

Nem volt népének királya, szegény mártir-h tvesének ura, nem volt szivében gyermekének atyja, csak mindeneknek rettegett zsarnoka és saját méltatlan indulatának rabszolgája. Ezer szeretőjében szerette magát, s szerette, amin magának szeretőket vásárolhatott: a pénzt. De nem szeretett senkit és semmit, akit és amit nagyszerű, kivételes hivatása és az általános emberi érzés parancsából szeretnie kellett volna. Se rendeltetését, se népét, se hazáját, se hozzátartozóit. Adni mitse tudott, de követelni tudott határtalanul. Hódolatot népétől, amelylyel ő nem törődött és kegyetlen, minden lemondásra és szenvedésre szótlanul kész megőrzését a méltóságnak azoktól, akiknek erre példát soha se mutatott és amely méltóságot ő maga folyton a sárba taposott. Aki sohase volt király a tulajdon cselekedeteiben, eozárian kegyetlen és engesztelhetetlen volt a mások megbírálásában és elítélésében. Aki képtelen volt magának bámit is

megtiltani, képtelen másnak bármit is megbocsátani. Ehhez több kell, mint kegyetlenség; ehhez tökéletes hiánya kell annak is, amit erkölcsi érzésnek nevezünk.

Természetes, ha a halott háza körül közömbösen, köny és részvét nélkül áll a nép. De a palota pitvarában folyton zokogva várt a kőszivü ember gyermeke, hogy még egyszer láthassa apját, mellére borulhasson és kezét megcsókolhassa. Hiszen — az apja, aki ellen soha se vétett, de aki nem ereszté magához gyermekét, mert ez boldog akart lenni. Amde Lipót bezárkózott a bárónéjával, legföljebb még csak a bankárját engedte magához, de gyermekét haldokolva is eltaszította magától. Megbocsátást kőszivü a halálban se ismert. Szegény kőszivü, rossz ember, aki életében egyebet se csinált, mint megbocsátani való és megbocsátani is nehéz dolgokat, de rossz példát adott a jó Istennek, mikor ime most eléje kell kerülnie!

Lipót halála.

A király elhunytáról időrendben ezek a táviratok érkeztek:

Brüsszel, dec. 17. Lipót belga király ma hajnalban 2 óra 35 perckor váratlanul meghalt. Abban a pillanatban, amidőn az orvosok a katasztrófa beálltát nem várták.

Brüsszel, dec. 17. A király halála percéig teljes öntudatnál volt. A szomszéd szobában kezelő orvosai éppen a második műtét fogantatásáról tartottak tanácskozást, amikor a kezelő orvos jelentette, hogy a király lélegzete elállt s érverése nincs.

Brüsszel, dec. 17. Lipót király 2 óra 35 perckor hunyta le örök álmra szeméit. Kimulása oly csöndes volt, hogy környezete azt hitte: alszik. Csak amikor kezelőorvosa a király hóna alá helyezett hőmérőt kivette, hogy megvizsgálja, konstataálta nagy megdöbbenéssel, hogy a király meghalt. Nyomban értesítették a halálról a trónörökös és családját, Stefánia főhercegnőt, Vaughan bárónőt, aki maga is betegen fekszik, reggel még nem értesítették a katasztrófáról.

Brüsszel, dec. 17. (Hajnali 3 óra.) Lipót király halála teljesen meglepte környezetét. Az orvosok véleménye tegnap este 11 órakor oly kedvező volt, hogy csak egy orvos és Gorziette udvari marsall örködtek a laekeni kastélyban, a király betegágya mellett. Lipót király embóliában (érdugulásban) halt meg. Gorziette báró éjjel 3 órakor értesítette a királyi család tagjait a halálesetről.

(4 óra.) A tegnapi estét a király egészen nyugodtan töltötte. Reggel két óra husz perckor a király hirtelenül az orvosát hívta és ezeket mondta:

— Doktor ur, megfulladok!

Néhány perccel ezután a belga király megszünt élni.

Albrecht herceg és Klementina hercegnő a király halála után 25 perccel a palma-pavilonba érkeztek.

Az egyik apáca, a ki a király mellett virasztott, hallotta, a mint a király sóhajtozik és odahívta az orvost. A mint az orvos a beteg ágyához lépett, a király így szólt hozzá:

— Doktor ur, megfulladok.

Kevéssel utána meghalt.

Az orvos hamarosan morflum-injekciót adott a királynak, ennek azonban már nem volt semmi eredménye. A király 2 óra 35 perckor meghalt. A laekeni királyi palota és Brüsszel között számos automobil és magánfogat közlekedik. A minisztereket állami táviratban értesítették a király haláláról.

Brüsszel, december 17. Lipót király halálhíre talpra állította az ország fővárosát mely álmából. A lapok már a hajnali órákban kettő kiadásokat szórtak szét az utcákon.

Brüsszel, december 17. Délután nyolc órakor a trónörökös elnöklété alatt minisztertanácsot hívtak össze. A minisztertanács elhatározta, hogy proklamációt tesz közzé, amelyben jelenti, hogy a trónörökös trónfoglalásáig átveszi a régeneséget.

Brüsszel, december 17. Lónyay Elemér grófnő, aki haldokló atyjának látogatására Belgiumba utazott, Brüsszelben tartózkodott nővérenek, a flandriai grófnőnek lakásán. Reggel fél négy órakor a királyi hercegnő Laekenből, Dörfler, a király titkára utján a következő sürgönyt kapta:

Mély fájdalommal jelentjük, hogy II. Lipót király öfélése ma éjjel 2 óra 50 perckor meghalt. Adjon az isten erőt királyi fenségének a csapás elviseelésére.

Brüsszel, december 17. Mikor Stefánia hercegnő atyja ravatalánál megjelent, nagyon megható jelenetek játszódtak le. A grófnő több, mint egy óra hosszat töltött a ravatalnál; sirt és imádkozott s annyira fel volt indulva, hogy a ravatalos szobából csak segítséggel tudott kimenni.

Budapesti táviratunk jelenti: Lujza hercegnő holnap utazik Brüsszelbe. Mint híriik, számára a laekeni kastélyban külön lakosztályt rendeznek be, miután Brüsszelben való tartózkodásának a király halála után semmi akadályja nincs.

A halál híre a külföldön.

Bécsi távirat jelenti: Aerenthal külügy-miniszter meglátogatta a belga követet és a közös kormány nevében részvétét fejezte ki Lipót király elhunytá felett.

Rómából táviratozzák: Albert belga herceg rögtön Lipót király halála után a pápát sürgönyileg értesítette. A pápa a hirt nagy megindulással fogadta és rögtön táviratilag válaszolt.

Berlinből táviratozzák: Vilmos császár három heti udvari gyászt rendelt el.

Mennyi vagyon maradt?

— Lujza és Stefánia öröksége. —

A király halála új fordulatot jelent Lujza hercegnő helyzetében. A király, dacára ebbeli hajlandóságának, nem tagadhatta ki leányait az örökségből. A belga törvények szerint a köteles részt ki kell szolgáltatni. Mint-hogy a király magánvagyonát körülbelül ezeröttszáz millió frankra (egy frank a mi pénzünkben átlag 92 fillér) becsülik, ennek felét 750 millió frankot három leánya egyenlő részekben öröklí és Lujza hercegnő 250 millió frankot kap.

Brüsszel, december 17. Lujza hercegnő megbízásából ügyvédje, törvényszékiszemélyek kíséretében Laekenbe ment, onnan pedig Vaughan bárónő villájába, mely az elhunyt király tulajdona volt. A bárónő a foglalás vé-

gett odament hatósági személyeknek csak többszörös felszólítás után engedte meg a villába való belépést. Különben is ma Lujza hercegnő hiteltelzői is jelentkeztek és kérték az örökség lefoglalásának elrendelését.

Brüsszelből jelentik, hogy az elhunyt király végrendeletének felbontása elé óriási érdeklődéssel néznek.

Az életrajza

Lipót belga király, Lipót György Keresztély volt belga király fia és utódja, született Brüsszelben 1835. április 9. Atyja 1840-le Brabant hercegevé nevezte ki; 1846-ban belépett a hadseregbe; 1853. aug. 22-én nőül vette Maria Henriettát, a boldogult József főhercegnek, Magyarország nádorának leányát. A szenátusban életem érdeklődést tanúsított hazájának jólété, szellemi fejlődése és kereskedelmi összeköttetései iránt. A tulajdonképeni politikától azonban tartózkodott, miglen atyjának halálával, 1865. dec. 10-én trónra került. Atyja példáján indulva, eleinte szigorú következetességgel tartotta meg az alkotmányt, miáltal az összes pártok becsülését kivívta. Nagy szeretettel kísérte Afrika kikutatását, ahol több expediciót és számos gyarmatosítási kísérletet támogatott. 1876-ban egyetemes földrajzi kongresszust hívott össze Brüsszelbe, mely Afrikának gyarmatosításával és tanulmányozásával foglalkozott. Stanley utazásainak és leírásának alapján megalapította a Kongo államot, melyet 1885-ben az ő fennhatósága alá helyeztek. Belgium belső élete alatta nagy átalakuláson ment keresztül. 1884-ben bukott meg a liberális párt és azóta klerikális többség és miniszterek intézik az ország sorsát, ami első sorban a közoktatásügyre volt döntő befolyással és a radikálisok és szocialisták uralmára hajtja a vizet, úgy hogy a szocialista párt óriási sztrájkokban mutatta meg erejét. 1892-93-ban pedig külön alkotmányos gyűlés revidálta az alkotmányt és a plurális rendszert fogadta el az új választási cenzus alapjául.

1890. dec. 10-én, illetve júl. 21-én megünnepelte uralkodásának 25 éves jubileumát, a belga függetlenségnek 60 éves emlékünnepeivel egyszerre. E nap emlékére a király hajlandónak nyilatkozott az általa alapított Kongo állam feletti fennhatóságot Belgiumra átruházni. Ezt a tervet azonban pénzbeli áldozatok és behatározások nélkül meg nem valósíthatta s Anglia meg Franciaország nehézségeket is támasztottak, úgy, hogy az egész ügy legujabban képtessé vált. Egyéb csalatkozás és szomorúság is érte Lipót királyt; így veje, Rudolf trónörökös halála, szintugy Balduin hercegnek elhunyt, kit utódjául szemelt ki s kinek neveléséről atyailag gondoskodott. Legujabban Lipót király a Kongo állam ügyében Parisban időzött. Egyetlen fia, Lipót herceg, Brabant hercege és Hennegau grófja, tíz éves korában 1889. január 28-án meghalt. Három leánya közül: Lujzát, (szül. 1858 február 18-án) Fülöp, Szász-Koburg herceg, Stefániát (szül. 1864. május 21.) pedig boldogult Rudolf, Ausztria-Magyarország trónörököse vette nőül. Klementina (szül. 1872. július 30.) Károly Antal Hohenzollern-Sigmaringen herceghez ment nőül 1894. május 28-án. A trón pedig Fülöp flandriai grófra, illetve Albert fiára néz. Lipót különösen azóta változott meg, mióta két leányával a katasztrófa történt.

A király és leányai.

Lipót király életében két gyászos esemény játszott végzetes szerepet. Az egyik vejének, Rudolf magyar trónörökösnek tragikus halála. A mayerlingi katasztrófa óta, Lipót király mintha kieserlődött volna. Mig ez időpontig a kötelességtudó, alkotmányos uralkodó mintaképe volt, akinek családi életét a szóbeszéd még csak meg sem merte közelíteni, az 1889-ik év februárjában lejátszódott mayerlingi gyilkosság után, a léha és feslett életmódnak vált királyi apostolává. A félvilági nők társaságában lumpoló király ugyan ekkor még kerülte a nyilvános botrányokat, mert még élt neje, Maria Henrietta, akit a király rajongásig szeretett. Henrietta királynő, II. Lipót belga királynak

neje, József főherceg nagyatyjának, a magyar nádornak leánya volt. 1836-ban született és 1853. aug. 22-én ment nőül Lipóthoz.

Leányai közül Stefánia hercegnőt Rudolf trónörökös vette el. A királynét nagy szomorúságra döntötte vejének tragikus halála. Majd a mikor Stefánia kijelentette, hogy újra férjhez megy, s Lónyay Elemér gróf neje lesz, a királynő mindenáron ellene volt ennek a házasságnak, s midőn Stefánia csakugyan Lónyay Elemérné lett, a királyné megszakított minden érintkezést vele. Másik leányát: Lujza hercegnőt szintén regényes sors érte: nőül ment Fülöp szász-koburgi herceghez, azután szerelmi viszonyt szőtt Mattasich-Keglevich főhadnaggyal, aki őt megszöktette.

Ezek a regények nagyon megkeserítették királyné életét. Ehhez járult, hogy fiugyermeke nem volt: egyetlen fia, Lipót herceg még tíz éves korában meghalt. Leányaiban nem volt sok öröme s így a betegség a szomorúság által megtört királynét hamar sirba döntötte.

A király neje halálakor még jobban meggyűlölte mindkét leányát. Nem is akarta megengedni, hogy Stefánia az anyja ravatalához mehessen.

Éz 1902. szeptember 22-én történt. Akkor Spaa-ban, a belga királyné halottas szobájában kínos jelenet játszódott le.

Lipót király, amint Londonból megérkezett s a halottas szobába ment, Lónyay Elemérné találta a koporsó előtt, amint letérdelve imádkozott. A király rendkívül izgatottan tekintett Lónyaynéra és kezével intett neki, hogy azonnal távozzék a szobából.

Lónyay grófné halálsápadtan kelt föl és a Bellevue szállóban levő lakására hajtatott. A közben a király másik leányát, Klementina hercegnőt hívatta magához és felszólította, hogy beszéljen Lónyaynéval.

— Nem akarom többé — mondta izgatottan az udvari személyzet előtt — sem Stefániát, se Lujzát (Koburg hercegné) látni. Már mondtam, hogy nem ismerem őket.

Windischgrätz Erzsébet hercegnő, néhai Rudolf trónörökös és Stefánia leánya ama gyárlázat folytán, amely anvját érte, akkor táviratilag tudatta a belga királylyal, hogy Henrietta királyné temetésén nem vesz részt.

Lipót király a brüsszeli lapokban nyilatkozatot tett közzé, a melyben magyarázni igyekezett a Stefánia királyi hercegnővel szemben tanúsított magatartását. Megengedi — úgymondotta, — hogy Stefániának egyetlen vétke a Lónyay gróffal való házassága, de e házasság által Stefánia önönmagát zárta ki a királyi családból s elvesztette a jogát ahhoz, hogy a királyi család szertartásaiban részt vegyen.

A gyűlölet oka.

Mig Stefánia a Lónyay gróffal való házasságra el nem szánta magát, igen jó viszonyban élt vele atyja. Házassága előtt rövid idővel Stefánia, a kiből már akkor megérlelődött a jövő terve, néhány héten át szüleinél volt látogatásban a schweningeni kastélyban, de házassági tervéről egy szóval sem tett említést. Visszatért Ausztriába s onnan írta meg levélben szüleinek, hogy ismét férjhez fog menni, s hogy bocsássonak meg neki, amiért ezt személyesen nem közölte szüleiével, de nem volt hozzá bátorsága. Stefánia levele, mint a derült égből lecsapó villám, érte a belga királyi párt, különösen az anyának fáj, hogy a leánya nem volt iránta bizalommal. Lipót király Goffine báró udvari titkárral nyomban levelet íratott Stefániának, melyben őt a családból kitagadja és megszüntet vele minden összeköttetést. Szerinte elhatározása végzetes lesz reá nézve már csak azon okból is, mert szüleit előzőleg nem kérdezte.

A király megtagadta Stefániától a „királyi föntség” cím viselését és minden követ megmozdított, hogy ne kelljen neki a trónörökös-ség kötött házassága alkalmával megszavazott évi 50 000 frank járulékot fizetni. Ez alól azonban nem bujhatott ki. Henrietta királynő, kit betegsége folyton bántott, szeretete volna a megbékülést kieszközölni, de a király hajthatatlan volt.

Olaszországban járt egy ízben a király legfiatalabb leányával — kit imádásig szeretett, amikor Stefánia is ott volt. Stefánia fel akarta használni az alkalmat és hosszú levélben kérte apját. Ez azonban felismerte az irást és felbontatlannal visszaküldte, egyáltalán megtiltotta környezetének, hogy leányának nevét előtte kiejtsék. A királyné kimondhatatlanul szenvedett a családi viszály miatt, egészen magára volt hagyatva, mert Klementina folyton apja körül volt.

Elkeseredésében egy ízben így kiáltott fel: — Én vagyok a világ legszerencsétlenebb asszonya, engem már csak a kutyáim szeretnek.

A királyné tudniillik nagy állatbarát volt, rendkívül szerette lovait és kutyáit, utóbbiak folyton szobájában voltak.

Mialatt Spaaban az ismeretes kínos jelenet lefolylt, a másik leány, Koburg Lujza hercegnő Cosvignban Piersohn egészségügyi tanácsos gyógyintézetében tartózkodott. A halálhír semmi különös érzést sem keltett a hercegnőben. Pár percig sirt, egyébként rendes sétáját végezte, élénken társalgott, jó étvágygyal evett és csak gyászruhája iránt érdeklődött.

A felelt életű király.

A spaai botrány után Lipót király aztán teljes nyíltsággal szaporította napról napra a botrány-krónikákat. Feleségének temetése után Londonba utazott. Állítólag orvosai tanácsára. Azonban mintegy angol lap leleplezéseiből a világ megtudta, szért, hogy ott fejletlen koru leányok ellen kövessen el törvénybe ütköző cselekedeteket. A lap egyenesen felszólítást intézett a bíróságokhoz, hogy indítsanak eljárást a belga király ellen, a ki jelenlétével megmetyeljezi az angol erkölcsöket.

Csakhamar vissza is tért Angolországból. A néhány heti üdülés, melyet feleségének halála miatt keresett, jót tett egészségének. A botrányairól megjelent közlemények egyáltalában nem bántották, sőt hidegen hagyták.

Azonban csakhamar észre kellett vennie, hogy az emberek gondolkodásában mély változást idézett elő az öreg korba hajló fejedelem botrányos életmódja. Londonból történt visszatérte után való napon gyászistentiszteletet rendeztetett és a király ellen, mikor családjával elhagyta a Godula templomot, merényletet követett el egy olasz anarkista.

A merénylet

igy történt:

Mikor a király családjával elhagyta a templomot, egy Rebini nevű olasz három revolverlövést tett a távozó királyi család irányában. A lövések szerencsére nem találtak senkit se.

A merénylet olasz anarkista volt. A templom körül óriási tömeg gyűlt össze, amelynek izgalma csak akkor csillapodott le, a mikor megindták, hogy se a királynak, se környezetének nem esett baja.

Kiderült, hogy a revolver éles golyóra volt töltve s hogy egyik lövéstől a király főudvarmestere megsebesült. A merénylet sokkal komolyabb jellegű volt, mint azt az első pillanatban hitték. Indító oka az anarchizmus. Rebini a királyt akarta agyonlőni s csak a véletlennek köszönhető, hogy gyilkos merénylete nem sikerült.

A király a templomból kijövet az első hintóban ült. Rebini a közelben tartózkodott, mert tudta, hogy az uralkodó a Godula templomba megy rekviemre. A merénylet az első kocsi vette célba, de mivel a kocsik ügésben voltak, amikor lőtt, a golyó már csak a harmadik hintót érte. A másik két lövés célt tévesztett. A golyó Doultremont gróf főudvarmester arcát érte s azon csak könnyebb horzsolást ejtett.

Mikor az egymást feltűnő gyorsan követő három revolverlövés elhangzott, a tömeg rávetette magát a merényletóra, hogy lefogja.

Rebini aszólan próbált:

— Szerencsétlen voltam mindenben. A gazdagság láttára — — —

Többi szavát elnyelte a tömeg zaja és folyton erősbülő lármája.

Rebinit rögtön kocsihoz tették és felvitték a rendőrségre. Kocsiját óriási tömeg vette körül, amely felbőszülten kiabált:

— Halál a merénylőre! Éljen a király!

Sokan kést rántottak elő és a kocsi összeszurdalták. A rendőrség alig tudta Rebinit megőrizni a nép dühétől. Meg akarták linchelni a merénylőt. Lipót király az ellene intézett merénylőről már csak otthon értesült a palotában. Első kérdése az volt, megsebesült-e valaki? A fődvármester állapota felől megnyugtatták, mert ennek sérülése egyáltalán nem volt veszélyes.

A király aztán reggelhez ült, majd automobilon elutazott Brüsszelből.

Stefánia táviratilag fejezte ki örömét atyjának, hogy a merénylet nem sikerült. Lipót megtitotta, hogy leánya táviratára válaszoljanak.

Az utolsó házasság és a trónöröklés.

Brüsszel, dec. 17. Nagy feltűnést keltett egy itteni lapban tegnap este megjelent interjú, mely az elhunyt királynak Vaughan bárónővel való házasságára vonatkozik. Egy újságíró beszélgetést folytatott Laecken község lelkészével, aki a bárónő jelenlétében a haldoklónak az utolsó szentséget kiszolgáltatta. A lelkész így nyilatkozott:

— Az egyház csak egyféle morált ismer; ugyanazt a királyoknak és a népnek. Elhiheti nekem, hogy mikor a királynak a halotti szentséget feladtam, teljesen meg voltam győződve cselekedetem helyességéről.

Az újságírónak arra a megjegyzésére, hogy a király bizonyára egyháziilag megesküdött Vaughan bárónővel, a lelkész csak ennyit felelt:

— Én csak a királynak az egyházhoz való viszonyával törődtem és hogy itt nincs semmi szabályellenesség, a felől teljesen nyugodt vagyok.

Ez a beszélgetés udvari körökben nagy feltűnést keltett. A királyi család és környezete eddig mit sem tudott arról, hogy Lipót egyháziilag megesküdött volna a bárónővel. Bizonyosnak tartották, hogy a házasság nem is morganatikus, mert ebben az esetben szükségesek lettek volna bizonyos formalitások, főképp a polgári házasság megkötése is.

Politikai körökben most már felvetődött az a kérdés, hogy milyen hatása van az egyházi esketésnek a belga trónörökösödésre. Vaughan bárónőnek az elhunyt királytól tudvalevőleg két fia van, kik közül az idősebbik Tervüren hercege nevet viseli. A belga trónörökösödési jog szerint már most ez a fiú, mint a király egyenes örököse egyúttal trónörökös is abban az esetben, ha az egyházi esketés oly országban történt, ahol annak törvényes ereje van és ha az esketéssel egyidejűleg nem történt valami kikötés a születendő gyermekek politikai jogaira vonatkozólag. Jogilag megítélhető volna például a házasság, ha az Angliában, vagy Portugáliában kötött volna. Tehát most az a kérdés, hol történt az esküvő és milyenek a házassági szerződés kikötései. Egyes híradások szerint az esküvő Olaszországban történt, ahol annak semmi civiljogi érvényessége nincs.

Egy előkelő brüsszeli politikus kijelentése szerint Lipót titkos házasságkötésével nem akart egyebet elérni, mint a bárónőnek és gyermekeinek vagyoni jogi igényeit megvédeni. Hogy a király Albert trónörökös elé akart volna akadályokat gördíteni, ezt a politikus valószínűtlennek, sőt kizártnak tartja. Az ellenkező eset különben is provokálása volna az egész ország közhangulatának.

Brüsszel, jan. 17. Híre járt, hogy a kormány rendeletére Vaughan bárónőt kiutasítják Belgiumból, azonban a melsheni érsek a pápa utasítására oltalmába vette a bárónőt.

Khuen és Lukács a királynál.

Ujabbli audiencia — holnap.

Távirati tudósítás.

Arad, december 17

A politikai körök feszült érdeklődése mellett történt meg ma a Burgban Khuen-Héderváry Károly gróf és utána Lukács László kihallgatása. Mindkét kihallgatás hosszú időt vett igénybe, ami arra mutat, hogy a felség részletesen kikérte a két politikus véleményét a válságból való kibontakozásra nézve.

— Holnap újból kihallgatásra megyünk ő felségéhez, — mondotta Lukács László a kihallgatás után, — mert az óriási anyag miatt a király ma nem tudott velünk minden kérdést megvitatni.

A kihallgatás holnap ugyan abban az időben és rendben fog lefolyni, mint a mai. Hogy milyen eredménye lesz az audienciáknak, arra nézve kombinációkba bocsájtkozni teljességgel lehetetlen. Lukács egyébként azt is kijelentette, hogy a helyzet változatlan.

Mai távirataink ezek:

Héderváry és Lukács a királynál.

Bécsből táviratozzák: Khuen-Héderváry Károly gróf ma délelőtt 11 órakor jelent meg kihallgatáson a királynál. A kihallgatás ötnegyed óráig tartott. Kihallgatás után Khuen-Héderváry gróf az újságírók kérdésére kijelentette, hogy mai kihallgatásának informatív jellege volt és Ófelsége kívánságára eladta a helyzetről való véleményét. Khuen-Héderváry gróf ezután a Grand Hotel-be hajtatott, ahol Lukács Lászlóval hosszasan tanácskozott.

Khuen-Héderváry gróffal kihallgatása után a Neue Freie Presse munkatársa beszélgetést folytatott.

— A dolog olyan stádiumban van, — mondotta a gróf — hogy most még nem mondhatok semmit. Holnap esetleg többet. Mai királyi kihallgatásom informatív jellegű volt.

— Tette őfelsége valami intézkedést?

— Egyetlen amit mondhatok, hogy holnapra is Bécsben maradok.

— Holnap újból megy kihallgatásra Excelenciád?

— Valószínűleg igen, de erre most határozott választ nem adhatok.

Héderváry gróf a Burgból egy negyed egy órakor Lukácshoz ment, akivel hosszasan tanácskozott.

Bécsből táviratozzák: Lukács László kihallgatása egy óra hosszánál tovább tartott.

A király meghallgatta Lukács véleményét a politikai válságra nézve. Lukácsnak alkalma volt a király előtt felelősségét behatóan ismertetni. Ő felsége kifejezte azt a kívánságát, hogy Lukács egyelőre maradjon Bécsben, hogy holnap esetleg újabb kihallgatáson fogadhassa.

Lukács a kihallgatás után a Krantz szállóba hajtatott, ahol hosszasan tanácskozást folytatott Khuen-Héderváry gróffal.

Bécsből táviratozzák Héderváry és Lukács kihallgatásáról: A király ma még nem döntött, hanem intézkedést tett, hogy a két politikus egyelőre Bécsben maradjon. Valószínűleg úgy Khuen-Héderváry grófnak, mint Lukács Lászlónak még egyszer alkalma lesz a király előtt megjelenni. Nem lehetetlen, hogy

a király már holnap közli velük végleges elhatározását.

Mértékadó helyről jelentik Bécsből, hogy nem csupán Lukácsról van szó, hanem egy Lukács-Héderváry együttes kísérletről. Az esetben, ha Lukács és Héderváry együttes megbízást kapnak, már holnap visszautaznak Budapestre és megkezdik a válság végleges megoldására irányuló intézkedéseket. Szó van a képviselőház feloszlatásáról és új választásról, amely a jövő év első hónapjaiban történik meg.

A holnapi audienciák.

Éjjel jelenti tudósítónk: A király holnap újból kihallgatáson fogadja és pedig a mai kihallgatás sor és időrendjében úgy Khuen-Héderváry Károly gróft, mint Lukács Lászlót. A két politikus a mai délután folyamán újból hosszasan tanácskozott egymással.

Lukács László ma este így nyilatkozott:

— A megbeszélendő kérdések anyaga óriási nagy. A király csak a kérdések egy részére kért eddig felvilágosítást, úgy, hogy szükségesnek tartotta, hogy holnap újból kihallgatást adjon a többi kérdések megvitatására. Közvetlenül várható döntésről nézetem szerint szó sem lehet. A helyzet teljesen változatlan.

Ezzel szemben politikai körökben híre jár, hogy már holnap vagy Lukács, vagy Khuen-Héderváry, vagy mind a ketten különös megbízást kapnak, amely kabinetalakításra fog vezetni.

A pártkörök hangulata.

A politikai pártkörök ma meglehetősen csendesek voltak. A Kossuth-pártkörben megjelent Kossuth Ferenc és a helyzetről beszélve kifejtette, a kormány nem tehetett mást, mint hogy engedjen a legfelsőbb óhajnak és előterjesztette az indemnitást. Nézete szerint a párt helyes álláspontot foglalt el, hogy ennek megszavazását nem tekintette pártkérdésnek.

A többi pártkörök igen néptelenek voltak és a jelenlevő képviselők politikával alig foglalkoztak.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Taifun, szimfonia. (C bérlet.)
Vasárnap délután mérsékelt helyárakkal Svihákok, operate, este: Cigánybáró, operett, (C bérlet).

* Megfelelő közgyűlési határozat. Deutsch Izsó dr. ügyvéd, a magyarországi artista-egyesület megbízásából, mint annak aradi ügyésze, megfeleltette a belügyminiszterhez a közgyűlésnek ama határozatát, melylyel Szendrey Mihály szinigazgató bérleti szerződését, pályázat mellőzésével további három évre meghosszabbította. A felelő hivatkozott a belügyminiszternek ama leiratára, melyben a várost egy földbérleti ügyből kifolyólag utasítja, hogy minden bérleti ügyet nyilvános pályázaton intézzen el.

* A karácsonyi tárlat sikere. Napról-napra élénkebb érdeklődés nyilvánul meg Diószeghy László tárlata iránt. Ma a város legnevesebb notabilitásai keresték fel a Weisz Leó emeleti termében elhelyezett képkiallítást és az elismerés legmelegebb hangján emlékeztek meg Diószeghy műveiről. A mai napon is több kép került eladásra.

* A vasárnapi Volkmann-matinének, melyet a Szabad-Lyceum ez ideig ingyenes, népszerű, ismeretterjesztő előadásainak megnyitójaként a filharmonikusok közreműködésével délelőtt 11 órakor a Lyceum dísztermében fog megtartani, műsora a következő: 1. Vonós-négyes, B-moll, első- és negyedik tétel. 2. Néhány szó Volkmann Róbertől. 3. A malomban. (Hangulatkép). 4. F-dur Serenád 3-4 tétel. Volkmann műveiből vonózenekarra. 5. Csello-szerenád. A közreműködők névsora a következő: Holzer József, Szántay Lajos, Perzsa Péter, Robitsek

Samu, Dávid István, Dörre Jenő, Dóka Miklós, Brasch Elemér, Faragó Tibor, Stöhr Máttyás, Goldzieher Pál, Grumáz Gerő, Freud Miksa, Forbáth József, Berger Károly, Geller Máttyás, Wimmer Máttyás. A vonósnégyesben is játszanak: Scherhag Ernő, Eckhart István, Wágner József dr. és neje, a esello szerenád obligát szólóját Bock Béla, a Volkmannról való megemlékezést Wágner dr. adja elő. Belépő-díj nincs.

* A hangverseny-szezon szenzációja. Aradon január 2-án önálló hangverseny keretében mutatkozik be Sándor Erzsé, a világhírű, tüneményes hangú, igaz magyar, ritka tehetségű ének-művész. Jegyek Klein könyvkereskedésében kaphatók.

* A kaméliás hölgy. Ismét szenzációs érdekessége van az Urániának. A világirodalom egyik leghíresebb drámáját, Dumas Filonak Kaméliás hölgyét mutatja be a párisi Theatre Francais előadása nyomán készült mozgófényképben. Maga a színmű tárgya olyan hatalmas vonzerő, hogy emiatt is föltétlenül nagy érdeklődésre számíthat az Uránia új műsora. Hogy ha még tekintetbe vesszük azt, hogy Páris legnagyobb művészei és művésznői előadásában látjuk a darabot, kétségtelen, hogy kevés hasonló értékű művészi látványban van részünk. Az új műsor nyolc száma kimeríthetetlen sorozata a szebbnél-szebb látványosságoknak és a közönség bizonyára teljes elismeréssel fogja honorálni a kitűnő, új műsort. 791.

Az osztrák képviselőház botránya.

A végtelen ülés.

Távirati tudósítás.

Arad, december 17.

Az osztrák képviselőház ülése immár harmadnapja tart megszakítás nélkül. A cseh képviselők obstrukciója zajos jelenetek közben ma tovább folyt és az egyes szónokok 5—6 óra hosszat beszéltek. Ugy hírlik, hogy holnap a kormány véget fog vetni ennek az állapotnak, ha csak valami változás nem állana be.

A mai eseményekről itt következik tudósításunk:

Reggel 6 órakor Hurs képviselő befejezte szarszavát, mire a szőnyegen lévő javaslat sürgősségét elvetették. Ezután új sürgős javaslat került tárgyalásra, amelyet Rychtera képviselő indokolt. Reggel 6 órakor a karzat egyik látogatója gyalázó kifejezéseket hallatott az obstrukció ellen, mire az elnök rendelkezése eltávolították.

A képviselőház képe a legutóbbi ülés óta, bizonyos tekintetben megváltozott. A képviselők, akik eddig az ülésen való megjelenést kötelességüknek tartották, most nehezen gyülekeznek. Ma reggel 7 órakor alig néhány képviselő, az elnök, két miniszter, 3 gyorsíró és két teremszolga van az ülésteremben. Hét óra után Pikner képviselő állt szólásra, akinek beszéde délig tartott. Híre jár, hogy a dolgozni akaró pártok hajlandók lennének a házszabály-reviziót megszavazni, ha a felbatalmazásról szóló törvényjavaslatot december 23-áig el lehetne intézni.

A ma délutáni obstrukció alatt megismétlődtek a karzati tüntetések. Este fél nyolckor az első karzatról a szónok ellen gyalázó szavak hangzottak el, mire a második karzaton zajosan tapsoltak. Ugyanekkor a karzatról Brüdl cseh képviselőt szódavizes üvegéből lespriccelték. A képviselő teljesen átázott. Az elnök erre elrendelte a karzat kiürítését, de távozás közben a szódaviz-spriccelés megismétlődött. Erre az elnök az összes karzatokat kiüríttette.

Éjfélkor az obstrukció még mindig teljes erővel folyik.

A Kölcsey-zsur.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

A szent hét előtt, amelyet egészen átvesz az ünnepi hangulat, ma tartotta irodalmi zsúrt az aradi Kölcsey-egyesület. Nagy, a városháza oszlopos csarnokában szinte el se fűző közönsége volt ennek az estének is, amelynek műsora magas nivóju, kedves és értékes volt.

A bevezető előadást Szöllösi István, a Kölcsey-egyesület titkára tartotta. A karácsonyi könyvpiac aktualitásából szölt azokról a könyvekről, amelyeket a gyerekeknek venni szoktak s igen lebilincselően, figyelmet keltően szölt a magyar ifjúsági irodalom értékes hajásairól. Az előadás másik részében egy aradi írónak, Wagner János aradi tanítóképzői tanárnak két könyvét méltatta, amelyek elsőül és mintaszerűen adnak példát arra, hogy a természettudományos gondolkodást mint kell az ifjúság lelkébe nevelni. Az egyik A kis kertész címen három év előtt jelent meg a Franklin-társulatnál. A másikat, A kis tudósok-at nemrég adták ki Singer és Wolfnerék. Annak idején foglalkoztunk ezzel a két könyvvel. A közönség hálásan vette Szöllösinék érdekes, csupa-sziv fölolvását.

Csányi Máttyás, az aradi színház tehetséges karmestere, akinek a zeneirodalom köréből vett cikkeit a lap közönsége már ismeri, ült a fölolvás asztalhoz. Wagner hatása a modern zeneirodalomra, volt a felolvasás címe, a melyet zongorán előadott illusztrációkkal kísért. Wagner fellépése, ugymond, mintegy zenei ferradalom előjele volt és a régi zenei irányoknak letűnését maguk az idők hozták magukkal. A régebbi korszak nyugodt, nyárspolgári közönsége nem élte át azt az idegéletet, melyet napjainkban a közönség átél. Semmi sem kell a művészetben sem, a mi egyhangú, a mi egyszerű és idegeinket, érzéseinket nem villanyozza föl. Gounod, Meyerbeer közönsége csak a zene általános szépségeit élvezte és nem törődött azzal, vajjon a hallott zene alkalmas-e arra, hogy a mű cselekvényét jellemezze és a cselekvényt megvilágítsa. Ebben az időben lépett föl Wagner Richard műveiben és alkalmazta gyökeres újításait, melyeket a jelenlegi modern komponisták mind felhasználtak műveikben; t. i. a *motivumokat* és a *zenei jellemzést*, a cselekvény *zenei illusztrálását* ő utána alkalmazták a többi szerzők is műveikben. Puccini és Strausz Richárd, a jelenkor legkimagaslóbb zeneszerzői, bár egyéniségüket belevitték műveikbe, sem tudták kivonni magukat Wagner szellemének hatása alól.

Nagy figyelemmel, élvezettel kísérték a felolvasást, annak végeztével pedig az ováció formái között adtak a Csányi iránt való, megérdemelt elismerésnek kifejezést.

Bródy Bélának, az Aradi Közlöny munkatársának felolvasása következett „a lányokról, diplomás lányokról.” Az áttetsző, elmés keretbe foglalt fölolvás kis társadalmi tanulmány volt a lányokról, a lányok szerepéről, amelyhez a társadalom mai rendje mellett, a férjhezmenés vágya kedvéért kell szegődniök s amelytől nem szabadítja meg őket a diploma, a kenyérkereső képesség által nyújtott önállóság. Az érdekes megfigyelésekkel, ötletekkel átszótt felolvasást, amelyet holnapi számunkban fogunk közölni, zajos tapsokkal fogadták.

Az estély utolsó száma Lövy Rózsi kiasszony éneke volt. Lelkes ünneplés fogadta a bájos fiatalleányt, mikor a dobogóra lépett, hogy Weichart Auróra énektanár nő zongorakíséréte mellett két művészi dalt énekeljen el. Az első Louis Denza „Si tu m'aimais” című dala volt, mely nehéz, de hálás feladatot ró előadójára. Lövy Rózsi a műkedvelői egyességén magasan felülemelkedő művészettel ol-

dotta meg feladatát. Lány pianissimói finoman adták vissza a szerelmes leány epedését, a magas regiszterekben pedig tisztán csengő hangja kitűnően érvényesült. Nüanszaiban még tökéletesebb volt a második, „Tavaszi” című dal előadása, mely méltó befejezése volt a Kölcsey-Egyesület mai zsúrtjának. Az éneket és annak kísérőjét, Weichart kiasszonyt zajosan megtapsolták.

A szabadkai botrány pör titkaiból.

Gál bíró vádjai a szegedi főügyész ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

A szabadkai botrány pör aktáihoz csatlakozik az a kérvény, amelyet Gál László dr. szabadkai járásbíró intézett az igazságügyi miniszterhez. Gál — mint ismeretes — Budapestre való áthelyeztetését kérte. A nem mindennapi indokolásban arra hivatkozott, hogy Winckler István királyi ügyészt, aki a Haverda ügyben botrányok központja volt, a fővárosba helyezték; joggal kérheti tehát, hogy előléptetészerű áthelyezésben részesüljön ő is, akinek nem botrányai, hanem érdemei vannak. Mint Budapestről jelentik, az igazságügyi miniszter Gál bíró ellen beadványáért *fegyelmi vizsgálatot indított*.

Ezzel az ügygyel szorososan összefügg egy feltűnést keltő cikk, mely Gál bíró lapjában, a Tisztviselő Ujság-ban ma jelent meg. Ez a cikk Traiber Vince szegedi kir. főügyészt illeti váddal Winckler szabálytalan vallatási rendszere miatt. A vád súlyos, nem is hisszük, hogy az igazságot fedi. A cikket azonban érdekessége miatt közöljük. Így szól:

Winckler ügyész áthelyeztetésének igaz története.

(Titkok a kulisszák mögöl.)

A Haverda-bűnügy botrányai közül nevezetes Winckler István Budapestre való áthelyezésének hírlapilag ismert oka. Ez az ok az volt állítólag, hogy Winckler szabálytalanságokat követett el. Ezért megvonták tőle az ügyészi megbízást és Budapestre helyezték törvénytörési bírónak.

Már az a körülmény, hogy egy vezető ügyészi állástól megfosztott embert Budapestre helyeztek át, tehát anyagilag és szolgálatilag ténylegesen előléptették, igen feltűnő volt, különösen azok előtt, akik a vidéki bírák között általánosan elterjedt Budapestre való feljutási vágyat ismerik. Több helyről az a hír terjedt el, hogy Winckler egy volt miniszterelnöknek az iskolatársa és ez vitte ki az előnyös „büntetésből” áthelyezést. Mások egy nagyváradi kanonokról tudtak, aki Wincklernek rokona és ennek befolyása szerezte volna meg a jobb állást.

Mi utána jártunk a dolognak és egész biztos forrásból megtudtuk a furesa előléptetés hiteles történetét.

Winckler ügyész nagy ambícióval és külsős buzgalommal látta el a Haverda-bűnügy nyomozását. Ettől várta előléptetését. Mikor a terhelteket a kezelése alatti fogházba hozták, Jánossy különösen rakoncátlanul viselkedett. Minduntalan valami kívánsága, kérése volt. S annyira idegesen rendetlenkedett, hogy *ön-gyilkossági kísérlettől is lehetett tartani*. Ennek folytán az ő őrizete maga lekötött éjjelnappal 2—3 fogházórt. S mivel a másik három terhelttel is sok baj volt, a terheltek őrizetére a fogházörök létszámából annyi embert kellett elvevni, hogy emiatt az amugy is csekély számú őrszemélyzet szolgálata végtelenül terhessé vált, úgy, hogy az örök panaszkodtak kimerülésük folytán és lemondással fenyegetőztek.

Egy fogházör le is mondott és elhagyta szolgálatait. E közben Winckler folytatta a „párhuzamos” kikérdezéseket és adatgyűjtéseket. Egy alkalommal Jánossy már feltűnő séggyel szaturálva, kijelentette az ügyész előtt,

hogy ha Mariska előtte valami módon beismerné hűtlenségét, úgy beismerő vallomást tenne. Nyugalma visszatérne és nem kellene számára külön ör. Így jutott eszébe Wincklernek a szekrény-jelenet inscenírozása. Ezt a tervét azonban, különös hivatkozással a főház-örtség helyzetére is, elnöki szám alatti írásban bejelentette felettesének, Traiber szegedi főügyésznek, aki az ellen kifogást nem tett és megtörténte után Winckler ellen semminemű eljárást nem indított. Winckler tehát, mikor a botrány kikapart, könnyen kimenthette volna eljárását, mert azt feljebbvalója tudtával és jóváhagyásával követte el. Hogy tehát a méltóságos főnököt ne keljen kompromittálni, hogy félig-meddig mégis büntetés jellege legyen a valóságos előléptetésnek: megfosztották Wincklert a vezető ügyészségtől. De egyúttal Budapestre jutott fel, mert ezt óhajtotta. Traiber főügyész ur ezért tudatta oly lanyha stílusban az esküdtzéki elnökkel a Winckler „szabálytalanságait”, a melyek tulajdonképen az ő beleegyezésével történtek.

Néhány fogházor szaporítása miatt, egy igazságügyi botrány. Valóban: ideális állapotok! No de főügyész, az más!

Igy már világos, hogy az igazságügyminisztériumban miért jelent meg oly sürgősen a szegedi főügyész referálni az ügy mibenlétéről.

HIREK.

Az „Aradi Első Takarékpénztár” tőkeemelése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

Az „Aradi Első Takarékpénztár” igazgatósága tegnap tartott ülésén nagyfontosságú és az intézet jövőjére jelentősen kiható határozatot hozott. Az intézet összes üzletágainak állandó emelkedése és az a mind hatalmasabb körre terjedő közgazdasági hivatás, amelyet az intézet ma már betölt, indokoltá és időszerűvé tették, hogy az Aradi Első Takarékpénztár az újabb tőkefelemelésnek még a nyár folyamán fölmerült és elvben elfogadott tervét végrehajtsa. Az ehhez szükséges részvénykibocsátás módzatainak megállapításánál az igazgatóság mindenek előtt a részvényesek érdekeit tartotta szem előtt, amit eléggé bizonyít az a körülmény, hogy e nagy jövedelmezőségű és keresett értékpapírt a régi részvényesek 2100 korona kibocsátási árban válthatják magukhoz, tehát ugyanoly összegért, mint a legutóbbi kibocsátás alkalmával.

A most elhatározott és végrehajtás előtt álló tőkefelemelés részletei közül megemlítjük a következőket: Az intézet összes, eddig 600 korona névértékű részvényeinek névértékét 1000 koronára emeli s e célból a rendkívüli tartalékalapból 1 millió koronát a részvénytőkéhez csatolnak. E mellett 900 db, egyenkint 1000 K. névértékű új részvényt bocsátanak ki, 2100 K. kibocsátási ár mellett és olyképen, hogy a régi részvényesek minden három darab régi részvény után egy újat vehetnek át, 100 darabot pedig ugyanily feltételek mellett a tisztviselői nyugdíjalap vesz át. Az újonnan kibocsátott részvények már az 1910. év osztalékjövödelmében részesülnek és egyébként is mindenben egyenlő joguk lesznek a régi részvényekkel.

A művelet végrehajtására egy rendkívüli közgyűlés összehívását mellőzik, mivel már néhány hét múlva, vagyis jövő évi január 23-án megtartják a rendes évi közgyűlést, amely alkalmat ad azon előterjesztések tárgyalására és alapszabály módosítások kimondására, amelyeket a tőkefelemelésnek kiemelkedő mozzanata szükségessé tesz.

Ezen részvénykibocsátás keresztülvitele után, — amelynek fényes sikere már azon érdeklődés révén is kétségtelen, amelylyel az in-

tézet legutóbbi emissióját fogadták — az Aradi Első Takarékpénztár saját tőkéi tul fogják haladni a 7 millió koronát. E tekintélyes tőke révén Arad legrégebb pénzintézete továbbra is megtartja vezető pozícióját a vidék pénzügyi életében s újabb erősítést nyer a továbbfejlesztésre és emelkedésre irányuló törekvéseihez.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 18-án az időjárás: változás nem várható.

— A gyermekkórház átvétele. Ma délután hivatalos eljárás keretében Aradváros birtokába vette a gyereki *Andrényi Károly* nagylelkű adományából épült gyermekkórházat az építést végzetető *Fehér Kereszt* egyesülettől. A város részéről *Varjassy Lajos* polgármester, *Visky Pál* dr. kórház-igazgató és *Probst Béla* gondnok jelentek meg. Ott volt *Andrényi Károly* is, a *Fehér kereszt*-egyesületet *Keller Lajos* titkár képviselte. A bizottság leltárba foglalta az ingóságokat és a jegyzőkönyv aláírása után *Varjassy* polgármester ismételtén hálás köszönetét fejezte ki a város nevében a házagptóló intézményt életrekelő nemesszívü emberbarátnak, *Andrényi Károlynak*, aki válaszában kijelentette, hogy amíg él, addig a kórház kiváló gondosságának és jóakaraiu támogatásának tárgyát fogja alkotni. Az isten áldását kérte a hivatását ujesztendő napján megkezdő intézetre.

— *Stefánia és Lujza Brüsszelből* táviratozzák: *Lónyay* grófné kijelenti, hogy a szájába adott összes nyilatkozatok, melyekben nővére felett erkölcsbiráskodni látszik, *valótlanak*. En — mondotta *Stefánia* — nem akarok erkölcsbiráskodni hugom fölött.

— *Vasutigazgatók értekezlete*. A magyar és osztrák vasutak igazgatóinak közös értekezlete *Marx János* miniszteri tanácsos, államvasuti elnökgazgatóhelyettes elnöklele alatt ma délelőtt folyt le a Budapesti Vasuti és Hajózási Klub helyiségeiben. A gyűlésen, melyen részt vettek a magyarországi és ausztriai összes állami és magánvasutak igazgatói, beható részletességgel tárgyalták meg mindazon adminisztratív ügyeket, amelyek a közös vasutigazgatói értekezlet elé tartoznak. A legközelebbi gyűlés februárban Bécsben fog megtartatni. A közös igazgatói értekezletet követőleg a magyar vasuti igazgatók tartották meg külön tanácskozásukat, melynek legfőbb tárgya azon rendszabályok és megelőző intézkedések megállapítása volt, amelyek alkalmasnak látszottak az antialkoholizmusnak a vasuti szolgálat körében való meghonosítására. Tárgyalatott továbbá az *arad-cesanádi vasutak indítványa* révén a vasuti vállalati betegsegélyző pénztárnak különleges viszonyai folytán szükséges intézkedések megtétele. — A magyar magánvasutak szövetkezése e hó 15-én tartotta közgyűlését *Fábry Sándor* dr., az Arad-cesanádi vasut igazgatójának elnöklele alatt. A közgyűlésen a magyarországi magánvasutak kivétel nélkül képviselve voltak. Az elnök bejelentései után tárgyalták a vasuti üzletszabályzatnak a kisebb vasutakra sérelmes intézkedéseit, továbbá a közös kiegyenlítő hivatalok szervezetében szükséges módosításokra vonatkozó javaslatokat, valamint a vasutak szállítmányainak bélyegkötelezettségi kérdéseit.

— *Halálozás*. Sulyos csapás érte ifjabb *Buzáky Gyulát*, az aradi villanytelep főkönyvelőjét. Neje *Temesvárott*, ahol látogatóban volt, szívezhűdés következtében elhunyt 23 éves korában. Holnap, 18-án Aradra szállítják és vasárnap délután 3 órakor a felső temető halottas házából temetik el.

— *A Friedjung-pör*. Bécsből táviratozzák: *Supilo* képviselője javasolja *Gál Tibor* magyar miniszteri tanácsos, volt flumei alkormányzó kihallgatását arról, vajjon a *Novi List* kapott-e szubvenciót, továbbá az 1907. év májustól augusztus haváig terjedő posta jegyzőkönyveinek beszerzését az osztrák és a magyar kereskedelmi minisztériumtól, végül *Novakovics Mihály*, a *Novi List* részvénytársaság elnökének meghívását annak kiderítésére, hogy a *Novi List* nem részesült szubvencióban. Ezután *Zagorac* tanut esketik meg és hallg. tják ki. Azt vallja, hogy *Supiloval* politikailag érintkezésben állott.

További kihallgatása alatt előadja *Zagorac*, hogy politikai összeköttetésben állott *Supiloval* és most politikai ellenfele, de meri vallani, hogy *Supilo* soha közéleti működéséből folyólag egyik párttól sem kapott pénzt. (*Supilo meghatottságában a teremben sirva fakad*.) *Zagorac* ezután a hidrobbantási tervekről beszél, amelynek történetét így adja elő: A magyar képviselőház folyosóján beszélgettem *Magdics Peróval*, aki haragosan beszélt rossz helyzetünkről.

— Bizony bombázni kellene néhány hidat — mondotta.

Magam is ebben a véleményben vagyok, isten uccse, — mondotam *Magdicsnak*. De ez a jelenet csak magánbeszélgetés volt.

A tárgyalást holnap folytatják.

— *Hofrichter főhadnagy ügye*. Bécsből táviratozzák: A *Hofrichter* főhadnagy ügyében folyó nyomozásnak tegnap érdekes eseménye volt. A fogoly tisztet szembesítették egy bécsi közösi omnibusz-vállalat egyik ellenőrével, aki *Hofrichterben* felismerte azt a tisztet, akit november 14-én Bécsben a kérdéses időben megérkezni látott. Az ellenőr, *Lövy Henrik* elmondotta, hogy a linzi személyvonat megérkezése után reggel 6 óra körül látott a *Westbahnhof-on* egy tisztet, aki egy csomagot vitt magával és egy kutyát vezetett. A tiszt kissé meghajolva lassan haladt előre a forgalmas állomáson, megnézte az állomás nagy óráját. Az arképek után nem tudta mindjárt megállapítani a személyazonosságát és ezért jelentkezett szembesítés végett. *Kunz* százados-hadbíró erre a nyomozó bizottság előtt szembesítette *Hofrichter* az ellenőrrel. *Lövy* határozottan kijelentette, hogy *Hofrichterben* arra az emberre ismer, akit a kritikus időben az állomáson látott. A főhadnagy kijelentette, hogy egyáltalában nem emlékszik, hogy valaha is látta az ellenőrt.

— *A mértékhitelések határideje* tekintetében a kereskedők között igen sok félreértés terjedt el, a melyek eloszlátása céljából az *aradi kereskedelmi testület* a következőkre figyelmezteti az érdekelteket: A m. kir. központi mértékügyi intézet által a jövő évi március 1-ig meghosszabbított terminus csak azokra vonatkozik, akik mértékeiket időszakos hitelcsítés végett már bemutatták s egyes mértékeik kijavítására vagy kicserélésére utasítottak. Ezek is a meghosszabbított határidőt csak úgy vehetik igénybe, ha a bemutatásnál kapott nyugtát az erre vonatkozó rávezetés céljából a *mértékhitelcsítés hivatalnál bemutatják*. Vidékiek postán is beküldhetik a nyugtát a halasztás engedélyezésének rávezetése céljából, ha a válaszbélyegyet csatolják. Azok azonban, akik a folyó évi hitelcsítési sorrendbe estek, s mértékeiket eddig be nem mutatták, f. évi dec. 31-ig okvetlenül jelentkezzenek a *mértékhitelcsítés hivatalnál*, mert e határidő elmulasztása esetén érzékeny bírságnak lesznek kitéve.

— Vajda István dr. előadása. A Kereskedelmi és Iparkamara közgazdasági liceumában vasárnap délelőtt Vajda István dr. ügyvéd tart előadást a váltó-jogról. Az előadás délelőtt 11 órakor kezdődik a mint rendszeren a Kamara székházának dísztermében tartatik meg. Az előadáson a Kamara elnöksége minden érdeklődőt szívesen lát.

— A női kalap eredete. A divat történetében a női kalapra vonatkozó rész a legérdekesebb, bár a mostani kalapot, a milyennek mostanság látjuk, egyáltalán nem mondhatjuk réginek. A késői középkorban tűnt föl előbb baret alakjában; a XIV. században és különösen az előkelő hölgyek világában, szarv-formájú sipka alakjában tűnik föl, mely szarvak néha kétfelé ágaztak. Franciaország az ugynevezett hennén divatját egy német hercegnőnek, a bajor Izabellának köszönhette, aki a mértéktelenül hosszú sipkákért rajongott és ebben a Rajnán tuli testvérei is követték. Egy krónikása annak az időnek megjegyzi, hogy az ilyen óriási sipkás nők mellett, amely sipka néha félrófnál is több volt, a férfiak olyanok voltak, mint a „gyalogfenyő a cédrus erdő közepén”. Vincennes kastélyszobáiban a tetőt állítólag emelni kellett, hogy a királyné henninnel a fején szabadon járhaasson. Akadt olyan pap, aki nem elégedett meg azzal, hogy dörgő Beszédben kikelt a divat ellen, hanem korbáccsal verte le a rémülten menekülő nők fejéről az óriás szarvakat és e közben éppen semmi tekintettel sem volt a rangra vagy állásra. Csak a XV. század második felében tűnt el a hennin és lassan-lassan sorra kerültek azok az átmeneti tárgyak, melyek megérdemelték a kalap nevet. A reneszánszra várt az a föladat, hogy ezen a téren is alaposan megváltoztassa a nők divatját. Eleonóra, I. Ferenc király felesége, spanyol nő léte nagyra szerette a férfikalap formájú nemez kalapot, de ez a divat a francia udvarnál nem igen tudott meghonosulni, mert a király határozott ellenérzéssel viseltetett a divat ellen. Poitiers Diana nagyra szerette a gyöngyös, drágaköves, fejkötőszerű kalapot. Medici Katalin olasz hazájából a francia udvarba már fejrovalóra emlékeztető kalapfelét vitt, mely aranyhímzésű piros bársonyból készült s melyet toscanának neveztek. Nemsokára aztán már mindenféle toll és ék díszítette a kalapokat; XIII. Lajos uralkodása alatt pedig a női kalap olyan formájú volt, hogy egész határozottan benne láthatjuk egyenes elődjét a ma s a közelmúlt osodabogarainak. Tulajdonképpen akkor lett meg az első, valóságos és igazi női kalap.

— Az Aradi Nemzeti Szövetség Munkásképző Intézménye vasárnap, 1909. évi december hó 19-én délután négy és fél órakor a Weitzer János-utcai polgári iskola rajztermében nyilvános szórakoztató és szakelőadást tart. Műsora ez: Monológ. Előadja: Ungár Miksa. Szakelőadás: „A keletázsiai világforgalom utvonala”. A szöveget előadja: Berce Károly tanár, a képeket Matusik Márton tanár vetíti. A belépés díjmentes. A terembe csakis felnőttek léphetnek be. Az előadás 4 és fél órakor kezdődik.

— Eltűnt uri fia. A máriaradnai főszolgabíró ezt a köröző levelet adta ki: Békeffi Sándor máriaradnai állatorvosnak László nevű 14 éves fia folyó hó 4-én hazulról megszökött és ismeretlen helyre eltávozott; megszökésekor három féláru jegyváltásra jogosító igazolványt vett magához, melyek Kassa, Marcheg és illetőleg Fiume állomásokról bíró érvénynyel voltak kiállítva. A fia megszökésekor szürke fekete pantalon és kabátot, ugyanolyan mellényt, sötétbarna, fekete prémgalléros felső kabátot és fekete puhakalapot viselt. Személyleírása: nyulánk termetű, mintegy 165 cm., haja szőke, szemé kék, orra kissé pisze, szája duzzadt, különös ismertető jele a jobb füle fölött, haja között ujjnyi szélességű heg, két felső metsző foga kiesorult. Beszél és ír magyarul, beszél továbbá folyékonyan románul és törve németül. Körözését és feltalálása esetén hivatalomhoz való kísérését kérem.

— Szerenád. Az aradi Máv. dalgyűjtő Sztankovits Miklós üzletvezető, az egyesület védnöke tiszteletére szombaton este, név- és születésnapja alkalmából, Sztankovits Erzsébet-köruti lakása előtt, este hat órakor szerenádokat rendez.

— Hatósági kenyérgyár. Megirtuk, hogy Staudt Miklós helybeli pekemester ajánlatot tett a városnak egy hatósági jelleggel bíró kenyérsütőde felállítására. A gazdasági szék Lócs Résző gazdasági tanácsnokot bizta meg azzal, hogy az ajánlat tévővel a részletekre is kiterjedő tárgyalásokat folytasson. Ma jelent meg a tanácsnoknál Staudt és a következő kérelmet terjesztette elő: A város közönsége részesítse kövezetvámmmentességben a sütődéjébe érkező lisztet és tűzifát, adjon községi adómentességet üzleti adója után, továbbá ingyenes vizhasználatot és engedélyt arra, hogy ő és termelésének elárusítói a „Hatósági Kenyérsütőde” címet használhassák. Ezek fejében kötelezi magát, hogy valamennyi kenyérfajtát a mindenkori árnál 3—4 fillérrel olcsóbban bocsátja áruba. Az ár megállapítására a tanács egy bizottságot küldene ki a főkapitány elnöklésével, melybe tagokul az ajánlattétő, egy katonai ölelmezési tiszt, egy aradi malomtulajdonos, továbbá két érdektelen törvényhatósági bizottsági tag lenne felkérendő. A kenyér ára három hónapokint lenne limitálendő és az árjegyzék közé teendő. — A gazdasági szék hétfőn tartandó ülésén foglalkozik az ajánlattal.

— Adományok. A következő sorok közlésére kértek föl bennünket: Tekintetes Szerkesztő ur! Igen kérem Tekintetességét legyen oly szíves nagyrabecsült lapjában a következő nemes szívű adakozók neveit közé tenni, kik voltak oly jók a meggyilkolt Haek József édes anyja részére adományt küldeni: Nyári István ur megbízásából egy öszinte számlaközö nevében Arad 10 korona. Glarsi Miklós káplán ur által N. N.-161 4 korona. A paulisi Szent Antal perselyből 2 korona. A nemes szívű adakozókra az Ister áldását kérve maradtam hálás köszönettel. O-Paulis, 1909. dec. 15. Vasóczy Ferencné.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban dec. hó 17-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Szabó József vasúti napszámosnak József nevű fia, Leptich József gyári gépmunkásnak András nevű fia, Tóth György központi kávéházi pincérnek Dóra nevű leánya, Muntyán Lázár cigánynak Matild nevű leánya. Meghalt: Kis Lidia 14 éves leány, Szilbereisz Anna 4 és fél éves leány, Dumy Gusztávné 35 éves máv kalauz neje.

— Duzzadó élet, eleven fergalom. Aki ilyenkor saját szemével akarja meglátni az aradi forgalom örvendetes, szinte tüneményeszerű megnyilatkozását, ne legyen rest betekinteni Fischer Simon nagyáruházába a Szabadság-téren. De hiszen ki is szorult erre a tanácsra, amidőn azt látjuk, hogy napok óta nem csak egész Arad közönségének színe-java, hanem a legelegánsabb vidéki közönség is mintegy találkozó helyéül jelöli ki magának ezen modern színvonalon álló és módfelett érdekes áruházat. Aki örömmel látja, mint emelkedik ki Arad a vidéki városok méreteiből nagyvárosi színvonalra, csak tisztelettel és elismeréssel szólhat a Fischer Áruházról, amely céltudatos munkáival Arad fejlett kereskedelmének józiséhez hozzájárul. 4711

— Elragadtatással szemléli mindenki Weinberger Ferenc jóhírű ékszerészünk gyönyörű karácsonyi ujdonságait. Nagy briliáns-, ékszer és ezüstneműek raktára, tulhalmozottság és alkalmi vételek folytán. Mesés olcsó árak. Telefon 439. 4628

— Kossak oszr. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Perzsa szőnyegraktáramat a Neuman-palotában Széchényi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves pártfogást kérek. Tisztelettel Schwarz Zsigmond. 4892

— Weisz Hugó fényképész kéri megrendelőit, karácsonyra szánt felvételeiket csakis előjegyzés szerint eszközöljék. Telefon 211. 4562

— Kávéház átvétel. A jóhírnévnek örvendő Baross-kávéházat mai napon átvettem, amelyet a n. é. közönség b. tudomására hozok azzal, hogy főfőrekvésem lesz jó kávéházi italokkal és figyelmes kiszolgálással mélyen tisztelt vendégeimnek igényeit kielégíteni. Tisztelettel Tóth István kávé. 4691

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

Egy parádéskozás Ferenc Ferdinándról.

Visszaemlékezés a tavalyi vadászatra.

*

Tavaly tudvalevőleg Csongrádmegyében Pallavicini Sándor őrgrof hatalmas vadászterületén több napig vadászgatott Ferenc Ferdinánd trónörökös, aki az őrgrofnak volt a vendége. A vadászatok most ismét megkezdődtek Pallavicini erdeiben a újra várták Ferenc Ferdinándot, de nem ment. Ezt szörnyen sajnálja Lajos, az őrgrof régi parádéskosisa és bänkódásában ezeket mondta el egy szegedi hírlapírónak:

— Nem jön az idén a trónörökös ur hozzánk Pusztaszerrre. Hát bizony nagyon sajnáljuk, hogy a trónörökös ur azidén nem jött el hozzánk. De sajnálom én magam is. A múlt esztendőben én is kiszolgáltam. Én vittem ki Kistelekre az állomásra.

— Nagyon jó magyar ember az. Ugy beszél magyarul, mint akár én.

— Mikor Kistelekre kikísértem, szóba állt velem, pedig nem hittem volna. Minden évben van nálunk vadászat. Sok nagyur vendégünk volt már, de egyik se méltatott úgy a szavára, mint a trónörökös ur.

— Elmondta, hogy nagyon szeret ám Magyarországon időzni, mert csak itt van igazi élet.

— Nagyon jó kedve volt neki, mert sok jó bort megittak nálunk az urak. Egész uton mindig dalolászott.

— Az állomáson megdicsért, hogy jól hajtottam. Borraivalót akart adni, de én először szabadoztam, mert a kegyelmes ur megtiltotta, hogy borraivalót elfogadjunk. De utoljára, amikor azt mondta, hogy senkinek se árulja el, mégis csak elfogadtam bizony a pénzt. Mert harminc koronát adott.

— Vittem én már más nagy urakat is. Szergejusz orosz herceget is én vittem ki, amikor nálunk volt, az állomásra.

— Vittem más hercegeket is. Mert tizenhárom év óta szolgálom én már az őrgroftot. De — nem dicsekvésből mondom — meg is van velem elégedve a gazdám. Én is szeretem.

— Amióta az egyik őrgrof urfi meghalt, bizony, öregszik már a kegyelmes ur. Addig meg se látszott rajta, hogy ő mellette is mulnak az évek.

— Ilyenkor, amikor vadászat van, mindig jókedvű. De van is olyan mulatság, hogy szegény embernek azt legfőljebb csak látni lehet.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Déva. Ha hétfőn délig megkapjuk, akkor a fölapon még elhelyezhetjük.

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

Ugy látszik végre telet kapunk. Ma már hidegebb volt, mint az előző napokon és alighanem rövidesen havazni fog, ami a vetésekre üdvös lesz.

A gabonaüzlet irányzata, bár időközönként ellanyhul, alapjában véve szilárdnak mondható.

A mai piacon eladásra került:

300 mm. buza	13.80—13.90
400 mm. tengeri	5.70—5.80
Rozs	9.10—9.20
Zab	7.10—7.15
Arpa	6.80—6.90

A gabonák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, december 17.

Amerika 1-el magasabb. Kínálat, vételkésv mérsekelt, 5000 mm. változatlan.

Az árak 50 kílóonként számítva:

	Déli árak	2 órai árak
Tengeri 1910. májusra	6.73—6.74	6.71—6.72
Buza 1910. áprilisa	14.05—14.06	14.15—14.06
Zab 1910. áprilisa	7.60—7.61	7.62—7.63
Rozs 1910. áprilisa	9.98—9.99	9.98—9.99
Buza 1910. októberre	11.87—11.88	11.84—11.85
Buza 1910. májusra	13.93—13.94	13.92—13.93
Rozs 1910. októberre	8.95—8.96	8.93—8.94

Zárul 5 órakor

Magyar hitelrészvény	783.—
Városi villamos vasúti részvény	315.—
Közüti vasút részvény	606.—

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— December 17. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 153—55 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 153—155 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 144—148 fillérig.

Sertéslétszám: december hó 14. napján volt készlet 22713 darab, december 15. napján felhajtott 323 darab, dec. 15. napján elszállított 394 darab, december 16. napjára maradt készletben: 22,962 darab.
A hizott sertés üzlet irányzata változatlan.

IDEGENEK ARADON.

— December 17. —

Fehér Kereszt szálloda. Polgár Emil utazó Budapest. — Csillag Dezső utazó Mezőtur. — Hercz Márton utazó Budapest. — Urbán Iván kereskedő Makó. — Lindner Dániel utazó Budapest. — Takács Marcel utazó Budapest. — Csirbu József vállalkozó és neje Makó. — Koszteta János mérnök Petroszény. — Szántó Mór utazó Budapest. — Hódy Jenő földbirtokos Kőtegyán. — Neubauer Henrik utazó Bécs. — Weil Hermann utazó Pécs. — Munk Arthur utazó Pozsony. — Nenberger Izidor utazó Budapest. — Berger Jenő utazó Budapest.

Központi szálloda. Somogyi Géza főerdész és neje Nagyvárád. — Lukács Jakab utazó Budapest. — Somogyi Lajos gyógyszerész és neje Tenke. — Herzl Bernát igazgató Budapest. — Wiener Sándor utazó Budapest. — Reich Lajos utazó Budapest. — Réti Sándor utazó Budapest. — Gedeon Izó utazó Budapest. — Szabó Lajos kárbeszlő Budapest. — Vajda József utazó Makó. — Mannheim Armin kereskedő Déva. — Puk Jenő gyáros Szeged. — Wiener Sándor utazó Budapest. — Korossváry Lőrinc tanár Herkulesfürdő. — Gogolák Jánosné kereskedő Világos. — Neumann Armin utazó Budapest. — Pauker Armin utazó Budapest. — Kovács Béla birtokos Somoskező. — Hartenstein Jenő igazgató Budapest.

Vass szálloda. Valman Herman kereskedő Talpas. — Kovács Istvánné vendéglősné Petroszény. — Miskolci István kereskedő Orosháza. — Gutyes Fitus birtokos Szemlak. — Bartus József erdőőr Szemlak. — Valdman Ede utazó Temesvár. — Kovács Lajos kereskedő Temesvár.

Pannónia szálloda. Weisz S. birtokos Szentye. — Blum Miksa gazdálkodó Szapáryliget. — Engenfeld Márton utazó Budapest. — Winkler Gyula közjegyző. — Mile István máv. raktárnok Kisujszállás. — Gutfreund József hivatalnok Nadas. — Veress Miklós uradalmi intéző Kishalmagy. — Graffi Antal gyári képv. Szabadka.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1909. évi december hó 18-án:

C) bérlet.

C) bérlet.

T a i f u n.

Dráma 4 felvonásban. Irta: Lengyel Menyhért dr.

SZEMÉLYEK:

Dr. Tokeramó	Beregí S.	Ilona	Novák Irén.
Jo-hikava	Polgár S.	Teri	Zalay Margit.
Kobayasi	Várnay Jenő.	Elnök	Dely Lajos.
Omaji	Boda Fe. enc.	Védő	Belinszky.
Bruck	Kulcsár L.	Ügyész	Gerő János.
Lindner	Ditrói Mór.	Esküdt	Leóvey Leó.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bécs Simonyi-utca 1. szám, Szabadeg-tér mellett.)

Műsor 1909. december 18. án, szombat.

1. Csolnakkorzó. Látványosság. — 2. Az árva Dráma. — 3. Ne házasodjunk. Humoros. — 4. Borkum teengeri fürdő. Természet után. — 5. Dajka-sztrájk. Humoros. — 6. A plitvici vízesés. Természet után. — 7. Modern rablótörténet. Bohózat. — 8. A kaméliás hölgy. Damas drámája.

December hó 22. és 23. án este fél 9 órakor

Jézus élete és halála,

Haydn Jézus szenvedései című oratóriumával. Teljes zenekarral. Vezényli: Csanyi Matyas, az aradi Nemzeti Színház karnagya.

Előadások délután 5 órától kezdve.

Helyárak: I-ső hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukraszda.

NYILTTÉR.*

Minden szombaton és vasárnap este

mozgófénykép előadás
GAMBRINUSZ-éttermében.

Vasárnap délután 5—7-ig
gyermek előadás.

4775

Szombat és vasárnap

kiváló finom Pauláner-féle

barna sör.

Friss csapolás

a PANNONIA

Pilzeni sörcsarnokban.

Szives látogatást előre is köszönöm.

Kiváló tisztelettel

Ottinger László,

vendéglős.

4768

Hölgyeknek

• legkellemesebb •

karácsonyi meglepetés!

:: egy gyönyörű ::

Kézápoló készlet

remek kivitelben. — Gyöngyház, ezüst, elefántcsont, teknőc, teknőc utánzat csont, cocus és ébenfából 3 koronától 70 koronáig minden árban, — továbbá

Mint hasznos és igen

Kedves ajándék

egy csinosan összeállított

Fésű garnitúra

1 tükör, 1 hajkefe, 1 bontó-, 1 nyeles és 1 porfésű tartalommal.

3511

Legfinomabb Francia

Illatszertársaságok

dus választékban.

Rendkívül izléses japán mintájú

Illatszertársaságok

(Kazetták)

2 üveg divatos parfüm, 1 darab finom szappan és poudertartalommal 4 koronától kezdve minden árban.

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drageria

Arad, Weitzer János-u. 2.

Városi és megyei telefonszám 455.

Karácsonyra!

Ifjúsági iratok, diszkművek és Képeskönyvek

egyszer átolvasva, tiszta állapotban

félárban

kaphatók. — Minden újdonság
raktáron. Terjedelmes jegyzék-
kel készséggel szolgál.

Eredeti

karácsonyidiszkek

csodagyertyák, gyönyörű idei
újdonságok.

Legújabb társasjátékok.

Diszlevélpapirokat

csaknem saját árban árusítok.

Zenemű újdonságok, emlékkönyvek, imakönyvek

dus választéka.

90,000 kötetes kölcsönkönyvtár.

Zeneműkölsönző intézet.

Kiváló tisztelettel 2544

Kerpel

Izsó

könyv- és papirkereskedése

Aradon, Andrássy-tér 20.

Telefon 385. szám.

A híressé vált hölégen pörkölt Palermó Pörkölt Kávé! Dürr Gusztáv

fűszerkereskedéséből

Ezen kávé közkedveltsége folytán ma már minden háztartásban nem szabad, hogy hiányozzék, úgy feketekávénak, mint tejes kávénak rendkívül szapora és kiadó, illata és aromája páratlan, jobb kávé ennél nem létezik. $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ kilós eredeti blombázott csomagolásban kapható. Naponta friss pörkölés. Friss készlet

== finom fűszer és csemege árukban, ==
friss érkezésű déli gyümölcsök: datolya, malaga, smyrna füge, cukros és sugatirozott gyümölcs. Csokoládé és caramel, szalón foudant és foures bonbonok.

Karácsonyi cukorkák, fára aggatni, mindenféle friss minőségben. Különféle francia vegyesbonbonok diszes dobozokban, a legolcsóbb kivittől a legfinomabb minőségig.

== Eredeti angol és belföldi rumok. ==

Cognac és likörök. Friss gyümölcsök. Bordeauxi szilva és friss ananasz. Teák eredeti Ansann imperial és király keverék Pecco, Mandarin és Schuchon fajok. Lerakata a Törley József és Társa féle hírneves Talisman és Casino sec, Louis Francois Co-féle Transylvania, Vin brut Monopol jegyű hírneves pezsgőboroknak.

Idényben mindenféle vadak és leölt szárnyasok legolcsóbb áron.

Nagy választék karácsonyi cukorkákban!

Dürr Gusztáv

csemege-, fűszer- és pezsgőtor-üzlete

Arad, a városházzal szemben.

185

Városi és megyei telefon 118.

PETROSAFROL

Bevált készítmény a hajnöves előmozdításra a fejbőr erősítésére, hajhullás és korp képződés megakadályozására.

A Petrosafroltól a haj selyempuha
rugganyos lesz.

ÁRA 1 KORONA. 461

6 üveget ingyen láda és csomagolásban
bérmentve küld

FÖLDES KELEMEN

gyógys ertára ARAD.

Minden üveghez részletes utmutatás van mellékelve miként használandó e készítmény és miként ápoljuk hajunkat, hogy az egészséges szép s tömör legyen.

A készítmény ártalma lanságáért teljes
garanciát vállalok.

Telefon 162. sz.

Ajánlunk első minőségű:
Porosz szalon fűtőszén,
Porosz légszesz pirszenet,
 Kétszer mosott **ostrai kovácskőszén,**
Rostált darabos bükkfaszenet.
 —————
 Jutányos árban, házhoz szállítva.

3263

Szavatolunk, hogy a szén első minőségű és más olcsóbb fajú szénnel keverve nincs

Reusz Mór és Fia

porosz kőszén, koksz és faszén telepe

Arad, Boros Béni-tér 12. sz.**APRÓ HIRDETÉSEK.****Pont 1/7. Drogueria.**

Levele van ugyanott és ugyanugy
 mint először 4777

Wesselényi-utca 38. számú ház

igen kedvező feltételek mellett el-
 adó. 4760

Tolnai „Világlapját”

számonként 24 fillér vagy bérlet
 ben összes kedvezményekkel, ere-
 deti árban házhoz szállítom. —
 100.000 kötetes kölcsönkönyvtáram
 minden jelentékeny új művel bő-
 vitve. Krausz Paulin, Színháépület.
 3214

Kecskeméti fajalmák

gyönyörű válogatott, öt kilós posta-
 csomagokban 2-60 koronáért szál-
 lit Sandberg Salo (bejegyzett cég)
 Kecskemét. 4758

Csillogó karácsonyfadíszek,

karácsonyi és újévi képeslevelező-
 lapok, meséskönyvek, díszdoboz
 levélpapírok, képeslevelezőlap al-
 bumok, arcképek karácsonyi
 ajándéknak legolcsóbban vásárol-
 hatók Ingusz I. és fia könyvkeres-
 kedésében, Arad, Andrásy-tér 18.
 és Weitzer János-utca. 173

Sakás

két szoba, konyha mellékhelyisé-
 gekkel tisztviselő családnál kiadó.
 Cím kiadóhivatalban. 4626

Kétszobás lakást

február elsejére, esetleg kisebb
 házat vagy üres telket megvételre
 keresek. Blaha, Tökölly-tér 1. 4765

Karácsonyi díszekből

igen eredeti, káprázatos ajándékok!
 Csillagszóró csodagyertyák. Kará-
 csonyi hó. Angyalhaj. Dió aranyozó.
 Tündérbaj. Karácsonyi és újévi le-
 velező lapokból gyönyörű ajándé-
 gok! a készleten lévő legfinomabb
 díszlevélpapírokat csaknem saját ár-
 ban áruistom. Legújabb társasjáté-
 kok óriási választéka. A kölcsön-
 könyvtár 275 oldalas új magyar
 jegyzéke megjelent. 90.000 kötetes
 kölcsönkönyvtár. 30.000 kötetes ze-
 nemű kölcsönző intézet. Nagyválasz-
 téku antiquarium. — Kerpel Izsó,
 könyv és papírkereskedése Aradon
 Andrásy-tér 20 sz. Telefon 885.
 3911

Egy 16 forgalmu**üzlethelyiség**

és vele szemben egy
 jó malomnak való
 épület, földvétel miatt, fo-
 lyó hó 26-ikán, délelőtt 10 óra-
 kor a legtöbbet ígérőnek

eladatik.

Előzetes tudakozódás Kis-
 Varjason, Kovács István tulaj-
 donosnál, ahol az eladó helyi-
 ségek is megtekinthetők, a he-
 lységhez 6 katasztrális föld is
 tartozik. 4769

Karácsonyi alkalmi vásárt rendez

Lantos József Aradon, Andrásy-tér 20.

női, férfi, divat és rövidáru üzletében. A mai naptól kezdve az összes raktáron levő árut mélyen
 leszállított árban árusítja el. 4581

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVNYOMDÁJA

ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Betű-
támasztás.

Ajánlja

híváson berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelter-
jedtebb vidéki politikai
napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Melyben:

1 ére . . . 24 korona.
1 óra . . . 2 korona.

Vidéken:

1 ére . . . 28 korona.
1 óra . . . 2 kor. 40 f.

Szoroskötésű telefon 357.
Kiadóhivatali " 151.